

LJUBICA.

Izvorna vesela igra

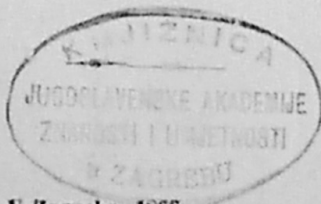
iz

zagrebačkoga života,

u tri čina.

Napísao

August Šenoa.

U Zagrebu 1866.

Tiskom Antuna Jakića.

Naslovnica komedije Ljubica iz 1866.

LJUBICA

Izvorna vesela igra iz zagrebačkoga života u tri čina

Lica:

BENČIĆ, bivši odvjetnik
LJUBICA, kći mu
ĐURO RADIĆ, liječnik
VLATKO CVJETINIĆ, spisatelj
LUJO BIBEROVIĆ
GRAHOVAC, mešetar
VUIĆ, činovnik
MARKO UZERINAC, krznar
LJUBICA RUŽIĆEVA
GOSPOJA LJUBIĆEVA
MALVINA, kći joj
BARONICA BODIĆEVA
EDO, sinčić joj
PAUNOVIĆKA
JELICA, sobarica u Ružićeve
JANKO, sluga u Radića
JURIĆ, sluga u Ružićeve
SLUGA u Benčića

Čin biva u Zagrebu.

ČIN PRVI

Prizor 1.

Soba u ĐURE. Pokućtvo je prilično, ali u neredu. Na lijevoj strani stoji pisaci stol, na njem knjige, pisalo, duhan i boca vode. Na desnoj strani divan. Straga do zida ormar, na njem knjige i mrtvačka glava.

ĐURO sam. *Šeće se ljutit, pije tursku lulu; odjeven je u spavaću halju; katkad stane pa se napije vode:*

Grom u babe! – Šta su sve faraonske napasti prema ženskomu stvoru koj ti već krsnoga lista pokazati neće? – Ništ? – Zubi će babi ispasti, vlasi posijediti, baba će se do kosti isušiti – al jezik, to nesretno klepetalo ljudskoga roda, ne, to ti klepeće i blebeće sve do crna groba i čije je ime nesreća na taj jezik namjerila, tomu odzvoniše – taj je gotov. – *Stane, što kiselo, što šaljivo.*

I ja sam gotov! *Šeće se opet.*

Milka je valjano čeljade – imala me je rada, ima i novaca, lijepu pripomoć mladoj doktorskoj praksi – starac njezin se nije opiro Milka da bude mojom i već da nas prvi put kod Svetoga Marka oglase. *Stane.*

Kad eto ti vraga gdje mi se sreći u zao čas pripetlja! *Šeće se.*

Stigne mi crveno mirisavo pisamce u kojem mi nuđa ljubav, ruku i 100 000 for., tko? *Stane.*

Moja gazdarica, *pleno titulo* gospođica Ljubica Ružićeva – ljepotica kojoj je vrag pol stoljeća prišišo, nevjesta bez zubi, bez vlasi, bez svega i svačega što se mladu čovjeku hoće. – Tu da pucaš od smijeha i od ljutosti. *Šeće se.*

Našaram ja našarenoj Ljubici odgovor: da mi je žao, da ću za koj dan uzeti Milku, da ću odmah iz stana, pa šta drugo da

i činiš, našaram odgovor – pa Bog i mirna krajina. *Stane, što tužno, što smiješno.*

Da, mirna! *Šeće se.*

Sutradan ja k Milki – al Milke ne ima, sluškinja mi kaže da je sinoć Ljubica kod starca bila, pri kavi često moje ime spominjala; rano da su i Milka i starac pošli na put; za mene ostavi starac pismo... *Stane uzdišuć.*

Formalni pakrački dekret, a u njem dva puta podbrisano da Milke nikako dobiti neću. Sve ode do bijesa i Milka i novci, a ja ostah sam samac kao mali prst – skitalica bez kuće i kućišta, bez druge do tuge i – *salva venia* – svoje magarske doktorske kože. *Plane.*

Grom u taj babji jezik! *Šeće se opet.*

Nu da je samo radi djevojke – to bi se već izravnalo – al ime, moje pošteno ime – u to da bar ženska napast nije dirnula! Danas mi se već sjaje debelimi slovi u debeloj skandaloznoj kroniki slavnoga slobodnoga grada Zagreba! *Šeće se i govori brže.*

Kod kave ujutro sam čuo da sam njeki dan prokartao petsto forinti – ja, koj od svoje kukavne fizikuške plaćice živim! *Sve življe.*

Kod objeda bockali su me znanci da od bogzna kakve crne trafikantice ne samo cigare kupujem – ja koj ne pušim nego švercovani turski duhan! *Jošt življe.*

Navečer u kazalištu dokazivale su si moje susjede, dvije stare bake, kako su mladi ljudi pokvareni, kako je doktor Đuro Radić u Beču na univerzitetu imao poznanstvo sa svojom gazdaricom, mladom udovicom, da joj je ostavio troje djece, dvoje muške, a jedno žensko – Đuro Radić – ja koj sam kod staroga udovca stanovao... *Stane zdvajajuć, lupne se rukom o čelo.*

O! *Ljutit lupne nogom.*

Trista đavola! – Tu da ne poludiš! – *Sve ljuće mašuć rukom sve življe govori!*

A to je sve pakleno to vreteno oko kojega se vražje niti, crne laži obrću; sve ona zlosretna munja koja te s vedra neba ošine, sve otrovni taj nož koj te ubije gdje ga i ne vidiš – sve taj

vašarski bubanj na kojem ti se pošteno ime kao lopovsko razbubnja: to je sve taj pusti nesretni babji jezik. *Klimajuć glavom složi ruke pred sebe mirnije.*

Sad se razumijem pope Vramče, prije trista godina si već pisao o lajavom jeziku zagrebačkom. – *Življe, čas se šeće čas stane.*

A čiji je to jezik nego onih podrtina krasnoga spola? – Bez zubi će te na mrve razgristi; prije nego baba ispije šalicu kave, deset će poštenih duša u njoj utopiti; prije nego splete blatnu čarapu, trista će poštenih glava u vražje kolo splesti. – *Stane rukom mašuć.*

Danas si kartaš i pijanica, sutra si djevojku prevario, prek-sutra si koga okrao, u srijedu si krive banke pravio, u četvrtak čovjeka ubio – a da si stekliš, puntar, revolucionarac – na to se ionako o svakom poštenom Hrvatu veli – pa evo ti čitav austrijanski štrafgezec. *Nješto mirnije.*

I mene su babe smele i splele, blatom pošćropile, u kavi utopile, i meni je takova maćka ogrebla i lice i pošćenje! *Življe.*

O Ljubice, da ti se mogu jezika doćepati, da ti ga mogu išćupati, u špirit bi ga dao za naš muzej i na nj napisao: Momci ćuvajte se vraga i babjega jezika! *Hladnije, al ljutit.*

Al ćekaj dušo, ćekaj šćipavice, tako mi sveća Eskulapa osetit ću ti se; zagrnut ću tu zoricu crnim oblakom nek se znade da doktor ne samo bobuljćicama i prašćkom groznicu nego i s malo soli u glavi ljudsko pošćenje lijećiti znade. – *Ide k stolu i puni lulu.*

Babe će me se sjećati – i doktor Đuro Radić bit će glasoviti radi svoje medicine proti kugi blebetuši, nego Niemćić radi tajnoga lijeka proti marvinskomu bijesu! *Njetko kucne na vrata. ĐURO paleć lulu krene glavom.*

Slobodno!

Prizor 2.

Radić, Cvjetinić.

RADIĆ: O – šta vidim – *amice* Vlatko, koja tebe voda nosi? Ta cijele te vlaške godine vidio nisam. – Šta radi Vaša besmrtnost? – Kako si mi? *Rukuje se.*

CVJETINIĆ *nješto snužden*: Zlo je brate!

RADIĆ *dok CVJETINIĆ klobuk na stol stavi, a oba naprijed idu*: Koji ti je bijes?

CVJETINIĆ: Ah, da znaš. –

RADIĆ: No de, kaži zaboga. – Jesi l' bolestan?

CVJETINIĆ *klimajuć glavom*: Nisam.

RADIĆ: Ne imaš li novaca?

CVJETINIĆ: Nije to.

RADIĆ: Je l' ti se vila iznevjerila?

CVJETINIĆ: Nije.

RADIĆ *življe*: Nije, nije, nije – pa šta jest?

CVJETINIĆ: Život mi je dosadio.

RADIĆ *složi ruke, gleda ga*: Šta – život dosadio – tebi, koji si živ i zdrav kao jabuka – život dosadio – ha, ha, ha! – Dosad sam te držao za originalna čovjeka, Vlatko. Ali taj tvoj kisela patos pokazuje mi da si se modernizirao – da si se dao na komediju blaziranih gospodičića. *Ide smiješec se simo-tamo.* Ha, ha, ha, život dosadio – ha, ha, ha. *Lupne ga rukom po ramenu.* Id s Bogom!

CVJETINIĆ: Ne rugaj se Đuro – valjda me znaš? Slušaj me, kazat ću ti kratko šta je. Ti poznaješ Ljubicu Benčićevu?

RADIĆ *hladnokrvno, paleć lulu*: Ne imam časti.

CVJETINIĆ *ushićen*: O, da ju znaš, brate – da vidiš kakva je. Vidio sam mnogo djevojaka, al takve jošte nisam. Te žarke oči, te sitne nožice.

RADIĆ *sve silnije pušec šec se, kašlje*: Hm! Hm!

CVJETINIĆ: Taj mili smijeh, to lijepo srce, ta divna...

RADIĆ *stane, brzo*: Imaš fotografiju?

CVJETINIĆ *sve ushićen ne čuje*: O, ljubim ju brate, ljubim tu djevojku brate više nego sebe, više nego Boga.

RADIĆ *šecuć se kašlje*: Hm, hm, hm!

CVJETINIĆ *ushičenije*: Kad ju vidim, čas me mraz probija, čas mi se krv kao vrelo željezo put srca riva – i muka mi je i slast mi je gledati ju – ja sam onda lud...

RADIĆ *stane*: Daj, zaboga, da ti žilu pipam.

CVJETINIĆ: O, pusti da bar tebi srce otkrijem kad njoj ne mogu. Vidio sam, ljubio tobož mnogo drugih djevojaka. Al sad vidim da je to sve sanjarija, opsjena bila, da sam sve svoje žarke pjesme na ništa rastrošio, sad znamem što je prava ljubav, znamem da samo sa Ljubicom živ, bez nje mrtav biti mogu.

RADIĆ *stane hladnokrvno*: Ako trebaš pištolj, eno ti ga! –

CVJETINIĆ *uvrijeđen*: Đuro.

RADIĆ *ide smiješeci se prema VLATKU, složi ruke, stane pred njega*: To je dakle sve – sve? Nov ideal – u tom grmu zec leži? Ha, ha, ha. *Gratulor, amice, gratulor*. Nov ideal – molim te reci koliko si ih metnuo *cum devotione ad acta* otkad smo zadnji put kod “Purana” pili? A zato toliko krike i vike? Daka-ko, vam se pjesnikom hoće uvijek takove mahnite situacije za to vaše kaučukovo srce da može jedan svezak kapljica jadikovica iscijediti. Umiri se kume! – Proći će te jadi. – Pjesnikova ljubav nije kronička bolest.

CVJETINIĆ *živo*: Varaš se, nikad neće!

RADIĆ: Dok ti se druga kakova crnooka nesreća u krinolini ne namjeri. Znam ja tu staru notu o vječnoj ljubavi. O ti dragi Bože, što si uradio, zašto si toliko lijepih Hrvatica stvorio? – Bar bi imala naša literatura više proze, a manje papira – za sir. Al te nesretne vještice ureći će svojim zlobnim očima svakoga mladića. – Znaš šta Vlatko! Gasi žeravicu vodom, umij se njom, izlij ju na mačka. Taj će ti odnijet i uroke i najnovije izdanje tvoga ideala. To ti je radikalni lijek.

CVJETINIĆ *uvrijeđen*: Đuro, dosta te tvoje ironije – ti si materijalista – tebi srce ljudsko nije nego kus mesa – tebi je od same anatomije i fiziologije nestalo i srca i duše – mislio sam da si mi prijatelj, hotio sam te pitat za savjet. Al čovjek koj vrijeđa moja najsvetija čuvstva, taj ne može biti mojim prijateljem – s tim ne ima više govora – zbogom! *Uzme klobuk, hoće da ide*.

RADIĆ *obustavi ga, uzme mu klobuk i posadi ga na divan:* Stani nesretniče – tu sjedni pa slušaj kakov sam ti ja neprijatelj. *Stane pred njega.* Ja nisam materijalista – al sam čovjek koj bolje poznaje svijet i ljudsku ćud nego svi vi pjesnički leptiri koji ćete si šarena krila i o lojanici dvogroški opaliti. Da, čovjek sam koj motri krasni Božji svijet kakov jest. To je moja poezija. Ali vi nesretnici, vi si stvarate svijet u Vilinih dvorovih na grani od oblaka; vi si stvarate ideal komu po duši ni anđeo po tijelu ni medicéjska Venera ravna nije. Pa jer takova ćuda na zemlji ne ima, bit će vam personifikacija ideala prva crnooka đavolica kojom ste u Streljani tramblant il u branju zaloge igrali. A kad svoju zvijezdu prehodnicu stanete motriti zdravim okom bez hiperboličkih očala, onda tek vidite kako da je žalosna pjesnička psihologija *in rebus amatoriis*. Šta je obično vaš ideal? Ruža – da prije svadbe – a šipak sa sto pecavih koštica poslije svadbe. Alem kam – da prije svadbe, a poslije svadbe mrtav ugljen kojega ni pjesnička vrućica raspiriti ne može. Zlato, da prije svadbe, a poslije svadbe kriv cekin. Anđeo, da, al rogati anđeo, koji će svoje rogove svomu mužu nasadit. – To ti je obično ideal, to brate Vlatko.

CVJETINIĆ: Dosta, dosta toga – ti si mržižena. –

RADIĆ: Nisam, prijó, mržižena niti neću nikada biti. Ja štujem, ljubim žene, da, ja ti kažem da čovjek bez žene čitav nije. Al mrzim od sve duše ono cvijeće tobožnje civilizacije bez duše i srca što će mušku glavu svojom rutinom najprije zaslijepiti, što pošav iz kakvoga inštituta sa zrcalom i đakom djevuje, sa romanom i sabljašem nevuje, sa mužem i nuzljubom ženkuje, sa psetom i kavom blebetušom babuje. Gledaj takov Božji stvor – a pun ih je žalibože Zagreb – po Sueu uzdiše, po Dumasu blebeće – po Paul de Kocku meće bijele nožice – a duša joj je prazan list papira gdje svaki svoje ime kredom napisati može, srce je šuplje kao u pozlaćena oraha. Mrgodi se, smij se, radi što ti volja. O, da sam ti neprijatelj, ja bi ti rekao, ženi se brzo, ženi se, jer je to za vas najbolji, al i najgrozniji lijek koj nam skida mrenu s očijuh, po kojem često takva pjesnička duša il mrzisivijet il ljubisvud postaje. Ali upravo jer sam ti prijatelj, upravo jer sam vidio da si oko nekoliko salonskih lutaka

šarao i ludovao, uprav jerbo želim da ne zagrezneš u jad, već da kao fina i čestita glava za svoj narod radiš, upravo zato ti kažem: pazi kume, ne drži rog za svijeću, već si prišišaj drugaricu živu zdravu Hrvaticu, puna srca, pune glavice, da ti vjerna ljubav, kući čestita reduša, a djeci mila bude majka. Tako mislim ja, to ti kažem ja – pa sad mi reci da sam ti neprijatelj.

CVJETINIĆ *skoči, rukuje se s njim*: O da, prijatelju, tako mi spasenja, i ja tako mislim. Al ne vjeruj da je moja djevojka kakova dvoranska junakinja. Ona je čisto hrvatsko dijete, samoniklo, milokrvno, tako čisto ko božićni snijeg, tako lijepo ko naša zemlja. Nije uvijek istina da ljubav čovjeka oslijepi, da se pjesnikovo oko uvijek vara. Često jest tako kako si reko, često će slijepa strast pomutiti čovjeka i satrti mu i sreću i život. Al kad ljubav slijepa nije, oh, onda joj je vid bistar, bistriji neg hladno oko prozaičko. Često mi se ljubav namećala, često sam mislio da koju djevojku ljubim, al kad sam ju bolje poznao, tu sam vidio da pod tim djevojačkim vijencem ne sjedi djevojačko srce, da je sve to iščezavanje i milkovanje, diplomacija, kombinacija – komedija. Al u Ljubice je sve drukčije. Tu je srca, tu je duše. Čim više ju motrim, tim mi je milija.

RADIĆ: Zašto onda tolike vike, uzmi ju, pa Bog – zar te ne ljubi?

CVJETINIĆ: O, ljubi.

RADIĆ: Il joj starac neće.

CVJETINIĆ: Hoće.

RADIĆ: E pa? –

CVJETINIĆ: Al pod jednim uvjetom.

RADIĆ: A – dakle uvjetno spojenje! – A uvjet?

CVJETINIĆ: Stari je Benčić dobar, čestit čovjek – al nekako stare žice. “Drage volje ću vam Ljubicu dati”, reče mi, “jer ste mladić pošten, a Hrvat valjan. Ali”, dodao je, “ljudi su ljudi, pa što je danas med, sutra može biti jed. – Muž i žena da budu složni, moraju biti ravni, tj. svaki mora imati svoj groš u torbi. Gdje toga nije, tamo vrag peći grije. Pa šta si imala? Pa šta si donio? To je moje, a nije tvoje. O tom znam dobro”, nastavi, “tako je i s mojom pokojnom, Bog joj daj duši lako, bilo. A da ne bude s vami i sa Ljubicom tako, morate se iskazati

najprije da imate svoje gotovine il imovine najmanje pet tisuća forinti. Onda si ju uzmite.” To je rekao starac. Mala ga zaklinjala, plakala, badava. Starac stoji tvrdo na svojem ko kamen – a ja sam nesretan čovjek!

RADIĆ: To je dakako vragometna kvaka. Hrvatski literat, a – pet tisuća! Da si Šekpir, da su te vile dojile – ne bude ti pomoći. – A šta tvoj starac – bogati podjašprišt...?

CVJETINIĆ: To je krasna nada. Znam da ću po njegovoj smrti lijepu hiljadicu od njega dobiti – al sada sjedi na svojih cekinih, ko zmaj na zakletom blagu.

RADIĆ *zamišljen*: Hm! – Kako bi vrag? – *Njetko kuca*. Slobodno.

Prizor 3.

Đuro, Vlatko, Lujo.

LUJO *otvara vrata, zviždajući okrene se van vičući*: Dijana! – Dijana – vražja psino, gdje si? Dijana!

ĐURO VLATKU: Nazdravlje, evo napasti!

VLATKO *hoće da ide*: Odoh!

ĐURO: Ne, ostaj zaboga!

LUJO *uniđe, pokloni se, metne šešir na stol, skida rukavice neopaziv* VLATKA: *Servus carissime!* – Prošo sam kraj tebe, pa ti dođoh u pohode. *Rukuje se sa ĐUROM*.

ĐURO *smeten*: Servus, servus – osobito mi je drago – osobito.

LUJO: Pa kako je? Dobro, je l' da je? *Cifra se pred zrcalom*. Pa kako da ne bude, mlad doktor, mlada praksa, mlade gospoje, ha, ha, ha! Zaviđam ti to *ma foi* zaviđam...

VLATKO ĐURI: Luda brbljavica!

ĐURO VLATKU: Tako će nam svirati do sudnjega dana. *Naglas*: Ta i ti imaš svoju praksu!

LUJO *cifrajuć se svejednako*: He, he – malenkosti. – *Ljutit*: Gle magarca brijača, ošišo me ko kakva pudlića – malenkost je ta moja praksa – al nesretna Dijana – gdje je, bogzna.

ĐURO *pecavo*: Zar nevina ona božica?

LUJO *okrene se*: Nevina božica, ha, ha, ha – ti mi se ru-
gaš! Il ne znaš gdje i kada živimo? *Opazi VLATKA*. A, gospodin
Cvjetinić, naš ovjenčani pjesnik, *mon compliment!* – Oprosti-
te da pred vami u takovu žicu udaram – al šta ćete – ja sam
nevjerujući Toma – ja sam realista! –

VLATKO: Svaki po svojem!

LUJO: Da, ja imam svoja načela! – *Njuška duhan Đurin*:
Čuješ Đuro, tvoj duhan krasno miriši – daj mi cigaretu –

ĐURO *daje mu papir i duhan*: Evo ti svega!

VLATKO *za sebe*: Lijepa negdje ta načela!

LUJO *praveć cigaretu*: *Merci* – a može l' u Zagrebu dru-
gim biti nego materijalistom? – *Zapali cigaretu pa se baci na*
divan. Ne vjerujte mi, ja ga poznajem kao mačka miševu šku-
ljicu, kao da mi na dlanu stoji. Zagreb je Pariz *en miniature*
– pjesnička materijalnost ili materijalistička poezija, kako ho-
ćete – tko nekoliko mjeseci ovdje žive, znade da Zagreb ne le-
ži u Arkadiji – a čovjek pjesnik kao vi gospodine – badava će
tražiti Lauru – van da svoje sonete zavije u savjetnički dekret!

VLATKO: Vi dakako po sebi pravo govorite. Tko traži naći
će, veli se – al glave moje, ako ste vi ikad Lauru tražili!

ĐURO: Ha, ha, to zacijelo ne! Uzdasi, suze *et caetera* to je
Luji slaba hrana!

LUJO *smijuć se*: Živio – *bene dixisti amice* – al čuješ taj
tvoj duhan je izvrstan – ne vjerujte, sad mi je Zagreb već *fáde*
– sve jadno i dosadno – sve (*puhne dim*) dim, dim, dim! Ispio
sam sve njegove slasti ko čašu hladne limunade, a na cjedilu je
ostala gorka koštica.

VLATKO: Pa ste od hladne limunade nazebli.

ĐURO *ironički*: Koliko toj gorkoj koštici ima godina.

LUJO *sa strane ĐURI*: Zmijo! *Đuro se pokloni, Lujo na-*
glas: Ne jedna mi kronička bolest ostala – dug čas. Slušao
sam sve koncerte, sve predike kod Sv. Katarine, pljesko sam
svim našim žalosnim komedijam i smiješnim tragedijam, bru-
sio sam sto puta pete u bijeloj i crnoj Reduti, Dvorani, Strelja-
ni, počeo sam diplomatski dopisivanje sa cijelim udatim i ne-
udatim ženskim svijetom, no nije bilo ni krštenja ni proštenja,

ni bala ni škandala bez mene, svršio sam trinaestu školu prefriganosti, načinio doktorat iz škandalozne kronike.

VLATKO: O, vi ste velik – čovjek!

LUJO: A šta sad? Čuješ, daj mi još jednu cigaretu. – *Ustane pa napravi i upali cigaretu.* A šta sad? – *Metne ruku u džep, raskreči noge.* Kamo s tim prokletim dugim časom? – *Puhne dim.* Sve je dim – dim, dim! –

VLATKO: Čini se da u veoma čudnoj – maglovitoj atmosferi živite.

ĐURO: Varaš se Vlatko! Lujo nije prijatelj eteričkih stvoro-
rova!

LUJO *okrene se na peti:* Ha, ha, smijte se vi – eterička il neeterička – zagrebačka je – al mene to već davi. – Htio sam si kupit *promessu.*

ĐURO: Da dobiješ 250 000 for. – skromna željica. –

LUJO: Da, da idem u Pariz, da si malo razigram živce. Htio sam ići u Meksiko.

VLATKO: Da tamo študirate kanibalsku škandaloznu kroniku.

LUJO *puhne:* Fu – he, he, he – bravo gospodine pjesniče – dobar vic – dobar – *à propos* – škandal vidite – to me još drži u Zagrebu.

ĐURO: Daj se na politiku!

VLATKO: Budite državnikom!

LUJO: Politiku? – Dajte si mira! – Bio sam lud – vikao sam “živio” da me još grlo boli – kortešovao sam – pa što od toga? – Njekoliko flaša vina koje su se davno iskadile – politika? – Ha, ha, ha, gledajte vaše uske nespretne hlače u kojih se potite, do bijesa, to je domorodstvo – ako nosite pošten, komodan kaput mjesto šarene surke – izdajice ste – budućnost domovine visi na crvenoj žnoricu vaše surke – a radi nesretne Zvonimirove krune moraš dati da ti uske čizme kurja oka mrcvare – pa šta ćemo mi osobitoga – molim vas – ja nisam Švaba – nego sam Hrvat – al što ne ide, to ne ide – eleganca je eleganca, kako svijet tako moramo mi. To je moja politika.

VLATKO: Kod zagrebačke reštauracije ste drukčije vikali...

LUJO: E onda – al pustimo politiku. *Avec permission. ĐURO se nakloni – on pravi cigaretu, ide prozoru.* Dijane još ne ima – *herrliches aroma – à propos* škandal, da vam jedan kažem. Njeki dan sam se sa poručnikom šahiro...

ĐURO: Šahiro – zbilja?

LUJO: Al pogodite zašto? –

VLATKO: Valjda za kabanose!

LUJO: Jok – za jednu pripovijetku iz zagrebačke kronike – tko izgubi, mora jednu pripovijedati. Ja ženijalno igram –

ĐURO *smiješec se*: O, znadem!

LUJO: Pa sam ga načinio mat!

VLATKO: Je li moguće?

ĐURO: Neobične sreće!

LUJO: *Parole d'honneur* – načinio sam ga mat, a on mi je pripovijedao historiju.

ĐURO *uzdiše za sebe*: Pomozi Bože! *Glasno*: A?

LUJO: Vi poznajete tajnika Babića. Čovjek je živ i zdrav pa ima lijepu gospoju. U dvorani kod kadrile stari pije, a gospoja pleše sa drugim – neću reći s kojim gospodinom. On joj se dopada, on ima prijatelja doktora. “Zaboga”, veli doktor Babiću, “gospodine, vi ste bolesni!” “Ja?”, će mu Babić. “Da”, opet doktor. “Ne”, opet Babić, pa da, pa ne, dok je doktor perkutacijom i auskultacijom starcu dokazao da mu je bubreg otvrdnuo, da mora u varaždinske toplice. Starac mora živ i zdrav, hoćeš-nećeš u toplice da liječi bubreg, a prijatelj doktorov pliva u veselju zabava sa gospojom Babićevom kao bubreg u loju. – Ha, ha, ha – šta na to – kako vam se dopada ta komedija? –

VLATKO: Tako kao što onaj koji ju je smislio.

LUJO: Vam je fantazija veoma čista!

VLATKO: Bar takova nije kao što u ljudi što svoju ljagu svemu svijetu nameću.

ĐURO: Naš Lujo je pravi arkiv grada Zagreba – al zbilja Vlatko, hoćeš li danas u talijansku operu?

VLATKO: Hoću – a ti?

ĐURO: I ja ću – što će se pjevati?

LUJO: *Lukrecija* – *Lukrecija* gospodo! – A to će biti prava slast – samo da *Lukrecija* – *primadona* bude bolja – al *signora* Benedetti – to je škandal – ta grozno tralaliče.

VLATKO: O – ja mislim da je baš izvrsna pjevačica.

ĐURO *sa strane gledajući* LUJU: Svakako bolja nego altistka *signora* Manzini!

LUJO: Šta – šta? Ta vi ništa ne razumijete? – Manzini je anđeo, pjeva kao slavulj, *superbe, magnifique*, slušajte ju samo danas kao Orsina. *Stane pjevati ariju alta iz Lukrecije agirajući: Scherzo bevo tra la la la la la trala la...* O, božanstveno!

ĐURO: A! Manzini će danas predstavljati muškarca, čini mi se da te je kostim *signore* više nego grlo uznio. –

LUJO: Ah, ja bi tu *Lukreciju* stoputa slušao – al čuješ Đuro. *Ogleda se na VLATKA*. Ja bi ti imao dvije-tri nasamo reći.

ĐURO *neugodno*: Tako?

VLATKO: Ja odoh, sluga... *Uzme šešir*.

ĐURO: Molim idi pa kupi za mene mjesto u kazalištu, hoćeš li?

VLATKO: Hoću.

ĐURO *tihom* VLATKU: Al zaboga vrati se brzo pa me izbavi toga čovjeka. *VLATKO migne glavom*.

VLATKO: Gospodine Biberoviću, sluga. *Pokloni se, odlazi, ĐURO ga prati do vrata*.

LUJO: Zbogom – zbogom – sluga – osobito mi je drago bilo! *Pokloni se više puta, za sebe*:

Hvala Bogu da je ta nesreća otišla – sad na juriš! –

Prizor 4.

Đuro, Lujo.

ĐURO *dode naprijed*: E, šta je? Šta ti treba?

LUJO *metne ruku u džep*: *Amice* – desetača!

ĐURO. Tebi – ta uvijek si bio pun novaca – a šta gospodica Ružićeva, ona gorka koštica, zar je taj izvor presahnuo?

LUJO *žalosno*: Jest *amice* – *total faché, total!*

ĐURO: Kako to?

LUJO *češe se za uhom*: Hm, to je cijela komedija. Ja staroj velim – novaca treba – ona ne da – ja, nek da, il da ću – a ona me otjera. *Ljutit*: Prokleta babo čekaj, pamtit ćeš ti mene – al već sam se nekoliko osvetio – njezina psića Amitora – ti znaš kako ga je milovala, tog sam izvabio, uhvatio – pa utopio – ha, ha, ha – a stara će plakati – pucati – ha, ha, ha!

ĐURO *prezirno se prene*.

LUJO *sve više ljut*: Al to nije dost – to nije dost. *Grozeć se prstom*: O, čekaj stara zmijo, čekaj! Vidiš Đuro, vidiš? *Izvadi iz surke papire*. To – to ti je zlato, zlato velim ti.

ĐURO: A šta je to?

LUJO: Ti znaš kako stara mlade ljude na stan vabi – ti znaš kako im ljubovna pisma piše.

ĐURO: Znam, al?

LUJO: A ja – ha, ha, ha – ja sam ti trčkao – tražio – njuškao – da se tih pisama dočepam – pa sam dobio cijelu antologiju, ha, ha, ha! *Premećuć pokazuje listove*. Vidiš – *Nro. eins* juratušu: “Predragi gospodine!” – *Nro. zwei* kapitanu “*Hochgeehrter Herr!*” *Nro. drei* praktikantu i tako dalje... *Skoči, okrene se đavolski se smijuć držeć pisma, uvis*. Ha, ha, ha, čekaj babo, misliš ti da sam ništarija, da me možeš otjerati kao kočijaša, baciti me kao isprešan limun. – Vidiš ova pisma ću ja prepisati i rasturiti po svem gradu, dat ih u novine – ha, ha, ha, bit će škandala – škandala! *Prene se*. Al dragi Đuro, dese-tača – ja moram danas *signori* Manzini platiti večeru!

ĐURO *trgne se kao da mu je došla misao, mirnije*: Znaš šta Lujo, *clara pacta boni amici!* Ruka ruku pere! I ja se imam osvetiti Ljubici Ružičevoj – više može biti, nego ti – ona mi je sreću pokvarila – ovimi pismi bi i sebe i tebe osvetiti i svoju sreću popraviti mogao. Daj mi ta pisma, prodaj mi ih (*izvadi tobolac*) evo ti za njih dvadeset forinti. Hoćeš?

LUJO *misli*: Hm! *Plane*: Hoću, evo ih! *Dade mu pisma, primi novce*. I još jednu cigaru. *Pravi si ju*. Hvala, zbogom – moram vrtljaru po vijenac što ću ga Orsinu baciti. *Odlazi*. Zbogom, *à revoir!* *Pjeva opet iz Lukrecije*: *Scherzo bevo tra la la la... Za vrati*: Dijana – vražja Dijana! Žvižda. Gdje si? *Pjeva opet*: La la la la la! *Ode*.

Prizor 5.

Đuro sam, zatim Sluga.

ĐURO: I to je stvor koj se čovjekom zove, fuj! Al dobro je došao – pisma su zlata vrijedna. *Metne ih u džep.*

SLUGA *uniđe*: Molim milostivi gospodine; vani čeka čovjek, rad je s vami govoriti.

ĐURO: Kakov čovjek?

SLUGA: Njekakov kalfa.

ĐURO: Nek uđe. *SLUGA ode. ĐURO sjedne na divan.*

Prizor 6.

Đuro. Marko.

MARKO *uniđe, nješta bojazljivo držeći šešir češe se za uhom, stane kraj vrata*: Dobar dan želim, milostivi gospodine doktore! –

ĐURO: Šta je dobra, tko ste, prijatelju? – Ajte malo bliže.

MARKO *ide nekoliko koraka dalje, za sebe*: Dobar gospodin – veli mi prijatelj. *Glasno*: Ja, s dopuštenjem govoreć, jesam Marko Uzorinac iz Koprivnice, gospodine doktore, ja sam sin Martina Uzorinca – moj japica je bio pošten čovjek i meštar kakvoga nije Koprivnica vidjela – sirota preklani je umro, Bog mu daj duši lahko – svi ljudi su za njim plakali, moj pajdaš Ivić može to posvjedočiti.

ĐURO: To je sve lijepo moj dragi, al pustimo pokojnoga japicu s mirom, a kažite, što želite?

MARKO *za sebe*: Dobra duša gospodin doktor – veli mi moj dragi. *Glasno*: Dakle: ja sam, s dopuštenjem govoreć, Marko Uzorinac.

ĐURO *nješto nestrpljivo*: Znam – znam – dalje.

MARKO: Ja sam krznar – da kažem krznarski djetić u Novoj vesi kod Haraminčića, ako imate milost poznati ga – poštena duša – bome poštena...

ĐURO: Ne poznam ga. – *Izvadi sat pa ga gleda.* Al brzo – brzo – ja imam još kod bolesnika posla.

MARKO *za sebe*: Dragi Bože, kako bi samo našarafio. *Glasno*: Dakle: s dopuštanjem govoreć: Haraminčić ima kuću i grunt – i Jelicu. Ja tu Jelicu imam rad – a i stari Haraminčić me ima rad – pa o Božiću mi kaže: Ne boj se Marko, moja Jelica ti ne fali. Joj, kako sam onda veseo bio – milostivi gospodine doktore – toga si vi, dopuštanjem govoreć, predstaviti ne možete, a Jelica – ti moj Bože – ta je skakala kao mlado ždrijebe. –

ĐURO: Ali zaboga brzo, brzo prijatelju!

MARKO *za sebe*: Opet mi kaže prijatelju – poštena duša. *Glasno*: Al se nismo dugo veselili. E, šta ćemo. Čovjek veli, a Bog dijeli. U srijedu je došao pandur sa ceduljom da idem na magistrat. Tamo su mi rekli da je zapovijed od Verbkomande da moram pod pušku – da moram u soldate. *Tužno*: O, ja nesrećan čovjek – a Jelica sirota – ta plače i plače – oh, ja nesrećan čovjek. –

ĐURO: E, pa šta ću vam ja?

MARKO *češe se za uhom*: Hm! – Ja sam Jelici reko: Kako Bog hoće, drago dijete – puška ne fali. Ali Jelica veli: Znaš šta Marko, idi gospodinu doktoru Radiću, taj je pri vizitaciji. On je pošten čovjek – pošten Hrvat – ima dobro srce – o, ja ga poznam.

ĐURO *ljubopitan*: Ona me pozna? – Kakva je to Jelica?

MARKO: Pozna – pozna – ona služi kod frajle Ružičeve – sirota – baba je živi vrag.

ĐURO: A sad znam! *Za sebe*: Gledaj đavolicu!

MARKO: He, rekoh, Jelice s velikom gospodom nije dobro trešnje jest – s te melje neće kruha biti. Idi, idi samo, rekla je, pa moli ga lijepo da načini da ne budeš soldatom. Pa tako sam došao, premilostivi gospodine, da to nekako našarafite – bogme bunda nova ne fali – ja se ne bojim, ali osam ljeta profunta jest – to je gorka pogača – zato lijepo molim, premilostivi gospodine, ovdje sam donio tri škude – imam ih od japice – Bog će vas naplatiti – a bunda ne fali.

ĐURO *za sebe*: Pošten momak! *Naglas*: Držite svoje škude – ja mita ne primam. – Jeste li kako bolestan?

MARKO: Ne, hvala Bogu – živ i zdrav.

ĐURO: E, to je zlo kume!

MARKO: E, to sam i ja Jelici reko. A ona: Moli samo gospodina doktora. Kad znadu doktori načinit da čovjek umre, zašto ne bi znali da bude bolestan.

ĐURO *smije se*: Ha, ha, ha, tako, to je lijepo?

MARKO *za sebe*: Al sam bedast!

ĐURO *pristupi bliže*: Drž'te se ravno – kao soldat.

MARKO *izravna se, za sebe*: Oh, strašno sam bedast. – Već me ima!

ĐURO: Krepka stasa – marširajte malo!

MARKO *maršira nekoliko koraka*: Već me ima. – Kako mi se sveti.

ĐURO: Noge sasvim jake. – Dišite.

MARKO *diše*.

ĐURO: Silnije, silnije...

MARKO *diše silno da mu se grud nadima*: A!

ĐURO: Sasvim zdrav. – *Uzme novine – drži ih pred MARKA*: Možete l' te čitati?

MARKO *klima glavom*: Bogme ne mogu!

ĐURO *drži novine bliže*: A ovako!

MARKO *klima glavom*: Ne mogu!

ĐURO: Kako je to?

MARKO: Ja ne znam čitati.

ĐURO: Ha, ha, ha, tako. *Izvadi knjižicu, piše za sebe*: Marko Uzorinac nesposoban radi slaba vida!

MARKO *za sebe*: Aha – sad me zapisuje, zbogom Jelice – puška ne fali, ah!

ĐURO: Sad možete ići zbogom. Kad dođete na magistratu pred mene, recite da slabo vidite, jeste l' čuli? A mučat!

MARKO *neodlučan*: A ja neću morat pod pušku?

ĐURO: Id'te samo mirno kući. Ne bojte se.

MARKO *radosno*: Oh, predrag... premilostivi gospodine doktore – bunda ne fali – Bog vas blagoslovi – vi svojim hoćete dobro – oh, hvala (*klanja se do vrata*) – hvala lijepa – a moja Jelica – zbogom – sluga – bunda ne fali. *Ode*.

Prizor 7.

Đuro, Vlatko.

VLATKO *uniđe dok MARKO odlazi*: Evo biljeta! *Sjedne*. Al reci mi Đuro, kako si se s tim Biberovićem sprijateljio?

ĐURO: Na nesreću smo bili u gramatici konškolarci. On- da smo se razdijelili. Ja sam išao naprijed – a njega je *tertia ex omnibus* obustavila. Ostavio je školu, bio u kojekakvih zavodih, postao agentom, da, kazali su ljudi da je za bahovanja javno mnijenje iznjuškivao. Novaca je imao kao blata, to je istina, al otkud, to se ne zna. U svih je društvih, na svih zabavah, nosi se po žurnalu – ja mu se ugibam, al on ne pusti čovjeka pa se svud nameće.

VLATKO: A što je sad – šta radi?

ĐURO *legne rameni*: Šta je? Moralni fakin – šta radi? To pitaj stare bake zagrebačke.

VLATKO: Da, ima te gube dosta u nas. – To je ona trublja kroz koju vrag crne i lažne glasove po svijetu o nami trubi. –

ĐURO: Pusti to smeće – govorimo rađe o tebi. –

VLATKO: Ah brate, tu ima malo razgovora.

ĐURO *zamisli se, nagne glavu, dube po džepovih*: Hm, hm – kako bi vrag – zar ne bi nikakve pomoći bilo. *Uhvati papir u džepu, plane, izvadi papir*. A – kako ti se djevojka zove?

VLATKO: Benčićeva!

ĐURO: E ne to, krsno ime kaži – krsno!

VLATKO: Ljubica!

ĐURO: Ljubica, zbilja Ljubica! *Skokne k VLATKU, grli ga*. Živio – živio kume – još nismo propali – možebit – ha, ha, ha – da, da, tako ćemo...

VLATKO: Al šta ti je, zaboga?

ĐURO: Šta? – Ljubicu ću ti prišišati – ha, ha, ha, možebit – o, pukla mi je misao u glavi – prekrasna – al teška – teška – ništa zato; *audaces fortuna juvat*.

VLATKO: Al reci, zaboga, kako?

ĐURO: Toga ne trebaš znati. – Nu jedan uvjet ima, jesi li čuo?

VLATKO: Koji?

ĐURO: Slijepa subordinacija mojoj zapovijedi, bez pitanja, umovanja, prigovaranja. Hoš' li? – *Pruži mu ruku.*

VLATKO *neodlučno*: Ali...

ĐURO: Nikakov ali – hoćeš – nećeš, da – ili ne? –

VLATKO *stisne ĐURINU ruku*: Hoću!

ĐURO: Živio, tako valja – a sad naperi uši, pa slušaj zapovijed tvoga apsolutnoga gospodara *ad hoc*. *Zamisli se pa mrmrljajuć broji na prste*. Hm – hm! *Klima glavom*. *Broji na prste*. Da – *pro primo*: gospodin Vlatko Cvjetinić *pleno titulo* hrvatski literat preselit će se odmah u stan gospodične Ružičeve, osobite ljubiteljice pjesništva – *pro secundo*: gospodin Cvjetinić ne smije pred nijednom osobom više nego krsno ime drage i želju oženit se kazati – *pro tertio*: ne smije gospodin Cvjetinić do daljnje naredbe pohoditi koga – *pro quarto*: ne smje nikakvih pisama u svom stanu primiti, *pro quinto*: pohoditi će ga samo doktor Radić, al kad bude nasamu – a to će mu gospodin Cvjetinić naznačiti postaviv cvjetnjak s bijelom ružom na prozor. *Punctum*. Ova provizorna naredba valja dok se autonomija gospodinu Cvjetiniću ne povrati. Tko griješi proti ovoj naredbi, kaznit će se gubitkom gospođice Ljubice Benčićeve.

VLATKO *u čudu*: Al čovječe!

ĐURO *uhvati ga za ruku i tura prema vratima*: Ništa! – *Sic volo, sic jubeo, sic impero*. – *Allons enfants – allons*. *Isturi zapanjenoga VLATKA*.

Prizor 8.

Đuro sam, kašnje Sluga.

ĐURO: Ha, ha, ha! – Đuro sad skupi ono soli što imaš u glavi – da začiniš vražju kašu. – *Izvadi sat*. Deset i pol – a, tu treba na posao. *Zovne*: Janko, Janko!

JANKO *uđe*: Zapovijedajte premilostivi gospodine!

ĐURO: Kakov premilostivi – okani se toga, gospodine doktore reci – pa bog! Najprije da mi se ne opiješ, jesi li čuo?

JANKO. O! –

ĐURO: O, da, da – znam ja svoje ljude! – Ako me tko potraži, reci da sam od tri do pet sati popodne kod kuće – daj mi surku. JANKO ode, izvadi iz ormara surku, ĐURO svlači spavaću haljinu. JANKO oblači mu surku. Jesi li razumio, od tri do pet. – Oblači rukavice. Da dođe ona sirota opančarica s potoka, reci joj da ću u dvanaest onamo doći. – Uzme klobuk odlazeć. Dakle od tri do pet! Jesi li čuo?

JANKO pokloni se: Jesam premi..., to jest gospodine doktore! ĐURO ode.

JANKO sam, držeć spavaću haljinu: Hm – žeda me mori – e pa šta – zašto je ona bedasta tablica na vratih; tko dođe nek si zapiše ime – hm – polic staroga ne bi škodila – al ne, ne – doktor bi vikao – hajdmo rakijašu!

Promjena. (Za promjene dekoracije mora se zastor svakako spustiti. Kad se pozorište opet otvori, vidi se predsoba ukusno uređena. U sredini su vrata velika. U treće kulise zdesna i lijeva pokrajna vrata. Nadesno sprijeda prozor, nalijevo naslonjač, stol prostrt sagom, na njem kutica i stajanje zrcalo. Straga više stolica. U kutu straga nadesno držalo za odjeću (Kleiderstock) na njem haljine i krinolina bijelim ruhom pokrivena.)

Prizor 9.

Ljubica Ružićeva, zatim Jelica.

LJUBICA sjedi u naslonjaču. Iz otvorene kutije vadi katkad ličilo, pa si liči lice i obrve, katkad si gladi vlasulju svoju.

LJUBICA vikne ljuto: Jelice, Jelice – jesi li čula, Jelice?

JELICA izleti iz lijevih vrata: Zapovjedate milostiva gospodično!

LJUBICA: Jesi li bila u novinah – je li tko moga Amitora našao. –

JELICA: Bila sam kod “Agramerice”, kod “Domobrana”. –

LJUBICA: A kod “Narodnih novinah” nisi bila – je l’ da nisi?

JELICA: Bila sam i ondje – al nigdje ništa. Tri dana su već sve zagrebačke novine oglasivale, tko donese Amitora – dobit će pedeset forinti – al još ga ne ima.

LJUBICA *polu plaćuć*: Ah, moj Amitore – moj siromašni Amitore – nećeš više u svojoj posteljici spavati. *JELICA hoće da ide u lijevu sobu*. Čuješ Jelice! *JELICA se vrati*. No – a kako se veli, prostakinjo jedna – kad se pita – gdje si se poštenja naučila – misliš da si među svojimi krznarskim djetići kod Svetoga Ivana? –

JELICA *smetena*: Oprostite gospodično. –

LJUBICA *krikne*: Milostiva gospodično se veli, jesi čula, prostačka vjero?

JELICA: Što zapovijedate milostiva gospodično. *Za sebe uzdišuć*: Ah, pomози mi dragi Bože?

LJUBICA: Popodne idi opet u novine – pak pitaj – a sutra opet – jesi li čula? A sutra popodne opet – jesi li donijela kapu – a?

JELICA: Nisam jošte, milostiva gospodično.

LJUBICA: A zašto nisi, lijena vjero jedna?

JELICA: Ta ja sam tek ušla u sobu kad ste me zvali natrag – milostiva gospodično!

LJUBICA: Šta – šta? Ti ćeš se s menom pravdati – pravdati, ti besramna prostakinjo? Ona se pravda – hvali Bogu da možeš gospodski kruh jesti, da si u nobl kući – il ako su ti kuruzni žganci kod japice sladi – nosi se – nosi se ništarijo. – Donesi mi kapu, jesi li čula?

JELICA *odlazeć nalijevo, za sebe*: Ah, gorak je taj gospodski kruh!

LJUBICA: Hm, vidiš ništariju – pravdat se... *Vikne*: Jelice – Jelice!

JELICA *istrči*: Zapovijedate milostiva gospodično!

LJUBICA: Je li me tko tražio ujutro?

JELICA: Ah, jest! Zaboravila sam. –

LJUBICA: Vidiš – a ona ništ ne kaže – a gdje ti je luda pamet bila – tikvo jedna!

JELICA: Nisam se ufala.

LJUBICA: Zašto? Tko je bio – nu govori!

JELICA: Bio je ovdje gospodin Biberović –

LJUBICA: Pak šta hoće lopov?

JELICA: Kazao je da je došao... *Ustručava se.*

LJUBICA: No?

JELICA: Da – da – vam čestita, jer ste upravo pedeset godina navršili...

LJUBICA *ljuta*: Šta – šta – ja – pedeset godina? – Ti mi se rugaš ništarijo. –

JELICA *bojazljivo*: Ali molim...

LJUBICA: Marš – poberi se – brzo – kapu donesi. – *JELICA ode.*

LJUBICA: Lopov jedan – lopov – okrast me – prevarit me – a još se smijati – tepac jedan? *Vikne*: Jelice, no – jesi li gotova?

JELICA *istrči noseć kapu modrimi vrpcami urešenu*: Evo, milostiva gospodično!

LJUBICA: Bedasta vjero! – Šta si donijela? – Misliš da sam baba kakova?

JELICA *za sebe*: A bome jesi!

LJUBICA: Šta mrmljaš, a – ajd – onu crvenu sa ružami, jesi li čula?

JELICA *za sebe odlazeć*: To će biti sijeno za gusku!

LJUBICA: Hm – još nikoga ne ima – još nikoga – (*gleda sat*) pol dvanaeste! – Vražja cura još ne ide. – Jelice – no?

JELICA *izađe sa kapom, ružami i crvenimi vrpcami urešenom*: Evo, milostiva gospodično!

LJUBICA: A kako to držiš – misliš da je to repa ili zelje, ti ionako nisi nego za filjarku. *Istrgne i metne ju na glavu*. Sad ajd postavi se k prozoru pa gledaj tko ide. *JELICA ide k prozoru*. E – hodi malo ovamo pak mi pomoz. – *JELICA prikopča kapu k vlasulji*.

JELICA *naravnajući*: I opančarica s potoka je ovdje bila. –

LJUBICA *gledajući u zrcalo*: Da ju čekam na mjenicu, je li?

JELICA: Da, plakala je pol sata.

LJUBICA: Vraga ću čekati – ako još jednom dođe, baciti ću ju van – nek plati, il će doći egzekucija! *Hoće sama naravnat kapu, vlasulja i kapa idu nakrivo.* Bedasta tikvo što si načinila. *Gurne ju.* Marš – k prozoru!

JELICA *taruč si suze ide k prozoru i reče za sebe:* Ah, Majko Božja, izbavi me!

LJUBICA *sve ravnajuć cvijeće i ogledajuć se u zrcalo:* No, tko ide?

JELICA *gledajuć:* Gospodin.

LJUBICA *živo:* Mlad?

JELICA: Star.

LJUBICA: Luda! – A nitko više?

JELICA: Mudrovička – ona stara ružna baba.

LJUBICA: Muči ludo klepetalo, tko te za to pita? – A sad?

JELICA: Oficir.

LJUBICA *živo:* Ah! *Metne sat i lanac, da se vide dobro, a i prstenje na rukuh.* Mlad?

JELICA: Mlad i lijep – al...

LJUBICA: No?

JELICA: On ne ide sam – prati mladu lijepu gospodičnu...

LJUBICA *lupne nogom za sebe:* Skrhala si vrat! *Glasno:* A sad?

JELICA *gledajuć van, nasmjehne se pa migne glavom:* Sad – sad?

LJUBICA *opaziv to:* Koga pozdravljaš – govori? Kako ti smiješ koga pozdravit?

JELICA *smetena:* Mladoga juratuša – sina našega susjeda. –

LJUBICA: Čuješ – čuvaj se – ako te još jedanput vidim – otjerat ću te – a sad?

JELICA: Sad?

LUJO BIBEROVIĆ *vikne s ulice:* Servus – servus – Jelice – recite svojoj staroj aždaji da ju Amitor – slatki Amitor lije-po pozdravlja – ha, ha, ha – on je išao u hladne kupelji – ha, ha, ha! – Servus, slatko dijete! *Čuje se kako talijansku ariju Orsina pjeva.*

LJUBICA *teško dišuć skokne, od ljutine zgrče pjesnice, potrči k prozoru, gurne JELICU.* – Trčec: O – lopove – lopove! – Taj – taj – taj tepac – taj fakin – ta ništarija – on je – o moj slatki Amitore – o – *Hoće da vikne iz prozora.*

JELICA: Nemojte zaboga, gospodično – mlad lijep gospodin ide k nam.

LJUBICA: Ide – ide? Stoji li dobro moja kapa – ha – zbilja ide? – *Živahno ide, sjede u naslonjač, ogledne se u zrcalo, zatvori kutiju, metne sat, lanac na ogled, uzme u ruku knjigu kanda čita, al gleda željno vrata.* Aha, koraci se čuju! *Njetko kucne na vrata.* Da vidimo! – Slobodno!

Prizor 10.

Ljubica, Jelica, Vlatko.

VLATKO *uniđe pa se pokloni:* Ako se ne varam milostiva gospojo...

LJUBICA *pokloni se slatko, za sebe:* Lijep momak! *Kad kaže gospojo, malo se prene, glasno:* Gospodično!

VLATKO *nješto smeten:* Pardon! Vi dajete milostiva gospodično sobu za neoženjena čovjeka u najam. A takov sam ja, Vlatko Cvjetinić, po zvanju literat hrvatski. Moje zvanje je takovo da vas ni najmanje smetati neću, samo bi se i meni mira i udobnosti htjelo. –

LJUBICA *za sebe:* Kako lijepo govori – pa kako zdrav i živ! *Dižuć se glasno, metne koketno knjigu na stran da joj se prstene vidi.* O, zato se ne brinite gospodine! JELICI: Jelice, al daj gospodinu stolicu, drago dijete!

JELICA *za sebe, noseć stolac:* Stara zmija mi kaže drago dijete – da sad. *Postavi stolicu, glasno:* Izvolite gospodine!

VLATKO *opazi JELICU malo se nasmjehnu, ova pocrveni i pokloni se:* Hvala lijepa, moja draga!

LJUBICA *opaziv to, ljuto šiba očima na JELICU iza leđâ VLATKA, koji je međutim sjeo, pokazuje prstom vrata, nek izide.* JELICA *ode.*

Prizor 11.

Ljubica, Vlatko.

LJUBICA *slatko, koketno, opet sjedne*: Da, kako rekoh, za to se ne brinite gospodine Cvjetiniću. Kuća je mirna, ja, Jelica, dvije sluškinje i sluga – jedini smo ljudi u ovoj kući. Soba je udobna, a ukusna. Ljeti imate lijep vrt, a to će vam kao pjesniku osobito drago biti. – VLATKO *se pokloni*. Vi možete raditi šta vam je volja. – *Koketno*: Mladoj se gospodi hoće slobodice.

VLATKO: O, molim!

LJUBICA *koketno pustiv se sasvim u naslonjač, a pruživ noge na klupčicu, grozi rukom*: O, znam ja to – znam. Vidite toga sam se uvijek grozila. Imala sam se šest puta udat – al bojala sam se, pa ostah rađe sama. *Nasloni se na desnu ruku, lijevom igra se satom i lancem*. Al prema vam ću biti snosiva – veoma snosiva – pjesniku mora se svašta praštat...

VLATKO: Hvala unaprijed gospodično, al pjesnici nisu tako grišeni ljudi kako mislite.

LJUBICA *lupkajuć nogom, rukom gladeć svilenu haljinu*: O ne, ja ne mrzim pjesnike – ja ljubim pjesništvo. Velika za mene sreća vas je amo namjerila. Željna sam društva, pa moram društvo bježati. Jer ove prazne fraze, ove zlobne klevete, ova fina šuplja komedija naših salona mi je dosadila. Nigdje duha, nigdje srca, oh, to je grozno! – Je l' da je tako?

VLATKO: Drago mi je da se s vama na dlaku slažem!

LJUBICA *složi ruke, nagne glavu*: I tako vam samujem – sa svojimi knjigami. Al knjiga, ah (*uzdiše*) to je mrtvo slovo – a srcu se hoće života. Vidite to me nuka da koga uzmem na stan, jer služinčad – *ces sont des bêtes*, da bar ljudsko lice vidim. *Smiješć se*. Dakako ne primam svakoga, već koj mi oku godi, koji mi je simpatičan, kao što – (*nagne glavu*) vi na primjer!

VLATKO *pokloni se*.

LJUBICA: Al dosad sam biruć nesretna bila. A kako ne? Naša mladež. Đak znade samo za vanjsku simpatiju – il pije, puši, karta se. Činovnik to je personificirani egoizam, a vojnik

se – ta to i sami znate – sa ženom od trideset godina slabo završava – tomu se hoće mladosti. Je l' tako?

VLATKO: Vaša duša je mlada, gospodično – mlađa nego mnogih naših salonskih kraljica.

LJUBICA: A – vi znadete i laskat gospodine pjesniče! *Grozi se prstom.* Čuvajte se, slatke riječi mogu nam koješta u životu ogorčiti!

VLATKO: Ja istine nikad ne tajim.

LJUBICA: Al pardon – mi smo počeli o sasvim prozaičkoj stvari, o stanu – pa predosmo na poeziju. Šta ćete mojoj nesretnoj sanjarskoj naravi. Kakova sam takova sam. *Ustane, makne naslonjač.* Nu sad ćemo uživo! VLATKO *ustane.* Računi moraju čisti biti, jer hoću da vas svakako svojoj kući privežem. – *Pokloni se a pokazuje desna vrata.* Izvolite!

VLATKO *hoće da ona ide naprijed:* Molim! *Ona ide otvarati desna vrata.* VLATKO *za sebe:* Fina žena.

LJUBICA *otvori vrata:* Evo vam budućeg stana. – *Pogledne.* Mili vam se?

VLATKO: Sasvim, a...

LJUBICA *zatvori opet vrata:* Cijena? O, zar mislite da sam lakoma? – *Koketno.* Jesam i nisam! Stan, svjetlo, grijanje, pranje, zajutrak, poslužba na mjesec osam forinti!

VLATKO *u čudu:* Samo – osam?

LJUBICA *smijuć se:* Da, ha, ha, ha – a povisit vam najmotive neću. Hoćemo li dakle? *Pruži mu ruku.*

VLATKO *uzme ruku:* Hoću, i to sutra! *Poljubi ju u ruku pa se pokloni.*

LJUBICA: Živio! Zbogom – *à revoir*, al ne recite zaboga svijetu da ste staru djevojku u ruku poljubili, jer zagrebački jezik je brži nego telegraf, ha, ha, ha, ha – zbogom – zbogom! *Pokloni se, VLATKO se pokloni pa ode.* –

Prizor 12.

Ljubica sama.

Dode do sred pozorišta:

Živila Ljubica – golub je ušao u tvoju mrežu! Taj ne zna-
de jošte što ti znadeš; taj nije ogrizao jabuke spoznanja, taj ne
zna što je svijet. Držat ću ga, skovat mu lance iz onoga blaga
što mi sreća dala – da, moj mora bit sav i čitav. Ha, ha poka-
zat ću vam svim da je dan-danas istina: gdje novca ima, da je
tamo i slast i mladost!

*S ulice se čuje glas drotara: Dratovat – stare lonce – sta-
re lonce – dratovat. LJUBICA se trgne, lupne ljutita nogom pa
vikne: Dovraga! Zastor se spusti.*

Konac prvoga čina.

ČIN DRUGI

*Soba u Ružičeve kao na koncu prvoga čina, na stolici na-
desno stoji škatulja, u njoj ružičast šešir ženski.*

Prizor 1.

*JELICA sama. – Meće bijele zastore na prozor, a skida sta-
re; pjeva polagano:*

Na lijevoj strani kraj srca

Leži mi teška ranica

Ha – ha – ha –

Ah – dragi Bože moj – tko staru ženu služi kao da vruga služi, nikad mira, nikad pokoja – trči svaki dan u sve novine, je li se Amitor već našao – gospoda mi se u redakciji već smiju.

Ah, pa kako me mrcvari, otkad je mladi gospodin pjesnik ovdje na stanu – ne smijem ga pogledati, ne smijem mu riječce kazat – odmah stara više kao svi vrazi. Dobar čovjek taj mladi gospodin – a lijep je – krotka dušica. Žao mi ga je, stara ga drži kao škanjac ovčicu – škoda bi ga bilo da ga stara namađari. Pisala mu nije još, kao što onim drugim – deset ih je bilo od Đurđeva, a sad će skoro biti Kraljevo, a svim je pisala – strašna baba! – Da se ne srami! Kapetan, ha, ha – taj joj se u brk nasmijao! – Juratuš joj je sa svojim pajdaši po noći strašnu mačju muziku načinio – i toga više. – A stara ipak nije s mirom. – Gospodin Lujo – no taj je najduže ostao – dala mu je zlatnu uricu, prstenje, novaca, platila mu je duge, a on je jošte krive mjenice na nju načinio! – A sad – sad ima Cvjetinića – škoda bi ga bila – ah, stara ima novaca kao blata – premamit će ga – e, novac je vrag – pak upravo takovoj grdobi je Bog punu vreću dao! Zašto ne meni – e, da mi ih je – onda bi dobro bilo, onda ne bi moj siromašni Marko Šimuncem kožu-

ha krpao – onda bismo gospodski živili ja i on. – *Ide ovo govoreći sve bliže škatulji.*

Pak bi se vozikala i na bale išla – i u teatar išla – pak bi se lijepo odijevala – da vidimo! – *Otvara škatulju, izvadi šešir.* Lijep je! Baš ga je maršandmodica donijela. – *Metne ga na glavu, ide pred zrcalo.* Bogme baš kao za mene, a ne za staru ženu – baš – pa bi se šetala. – *Šeće se gledajući se u zrcalo.*

Prizor 2.

Jelica, Đuro.

ĐURO *unilazi da ga JELICA ne vidi; za sebe:* Bijela ruža na prozoru – staroga vraga ne ima kod kuće! – A Jelica – u dobar čas.

JELICA *sve se u zrcalo ogledava:* Pa bi se šetala, a mlada gospoda bi se klanjala – a ja bi im se zahvalila – o, klanjali bi se – bi – ja nisam ružna – to mi je već mnogi mladi gospodin rekao, pa me je prsti štipao u lice. – *Šeće se gospodski pred zrcalom, uto se ĐURO došuljao pa ju uštine iznenada u lice.*

JELICA *vrಿಸne, a šešir padne:* A, gospodin doktor!

ĐURO *metne prst na usta:* St! Marko će u soldate.

JELICA *u strahu:* U soldate, ah – hoću – hoću – al neće – u soldate! *Malo se osvjestiv, složi ruke moleći.*

Oh – dragi – slatki gospodine doktore – nemojte zaboga – ne učinite toga – molim vas, lijepo vas molim, budite milostivi – smilujte se, izbavite nas – sve ću – sve ćemo učiniti – slatki gospodine doktore!

ĐURO: Hm – moja draga to je teška stvar. *Ogledajući se.* Ne ima stare kod kuće?

JELICA: Ne ima, za jedan sat će se vratit.

ĐURO: E, dobro dakle! Učinit ću to. Marko neće pod pušku.

JELICA *vesela:* O, hvala vam, hvala!

ĐURO *uštine ju u lice:* Ali – Kihne.

JELICA *ide nekoliko koraka natrag:* Nazdravlje! – Ali? –

ĐURO: I vi mi morate nješto učiniti – inače – (*kihne*) hvala! – Prokleta hunjavica!

JELICA *bojazljivo*: Ja?

ĐURO: Ne bojte se draga! – *Izvadi pismo*. Vidite ovo pismo?

JELICA *migne glavom*.

ĐURO: Ovo ćete odmah popodne vašoj gospodarici predati – jeste li razumjeli? – Ako vas zapita od koga je, recite da ga je poslužnik donio – a ovaj papir dajte joj također pa recite da ste ga našli kod gospodina Cvjetinića. *Predade oboje*. Jeste li razumjeli?

JELICA: Jesam, jesam! *Za sebe*: Koji je to bijes, meni se čini...

ĐURO *tiho*: Pa recite da se podvečer gospodin Cvjetinić uvijek po sobi šeće pa uzdiše: “O, Ljubice! Ljubice!” *Kihne*.

JELICA *živahno*: O – to je ionako istina – gledala sam više puta kroz njegovu ključanicu – a on sve uzdiše: “Oh, Ljubice moja”. *Za sebe*: Već ga ima stara!

ĐURO: Al štitit! *Hoće da ide na desna vrata*. *Izvana se čuju koraci, zatim*: “Jelice, Jelice!”

JELICA *prenuv se*: Joj – stara ide – zaboga!

ĐURO: Stara? Do vrata! – Treba pete brusiti – ajde u Vlatkovu sobu – *Hoće unići, al su vrata zaključana*. Dovraga! – Odnio ključ – al je lud. *I kihne*.

JELICA *pobere brzo šešir, metne ga u škatulju, čuje se* “Jelice, pasja vjero!”: Oh, joj – šta ćemo – hvala Bogu da je tako debela – al...

ĐURO *hoće na lijeva vrata*: Ovamo! *Kihne*.

JELICA: Ne, zaboga – a, ovamo! *Pokazuje na haljine u kutu*.

ĐURO: A, pod krinolinu! – Dobro! *On se sakrije pod krinolinu da mu odozgo može glava van virit. Ona ga pokrije pa ostaje plaha pred haljinami, u to se vrata otvore. LJUBICA ljuta uniđe*.

Prizor 3.

Ljubica, Jelica, Đuro.

LJUBICA: A gdje si bila vražja vjero – šta si gluha – ja vičem – vičem – a ona ništa – gdje si bila?

JELICA *bojazljivo nalijevo pokazujući*: Ja – ja – tamo – ĐURO *kihne*. Nazdrav... *I ona tobož kihne*.

LJUBICA *gleda ju*: Tko je kihnuo, a?

JELICA *bojazljivo*: Kihnuo? – Ja – ja sam kihnula.

LJUBICA: Luda glavo – kihne – pa si sama kaže nadravlje. ĐURO *opet kihne skrivajući glavu pod krinolinu*. *I JELICA za njim tobož kihne*. Sad ajd kvragu s tvojim kihanjem. – Svlači me – no!

JELICA *bojazljivo ide prema njoj, gledjuć noge ĐURINE za sebe*: Oh, te nesretne čizme! *Skida klobuk i mantil LJUBICI*.

LJUBICA: Je li me tkogod tražio? – Jesu li Amitora našli?

JELICA: Amitora nisu našli. – Gospodin Cvjetinić...

LJUBICA: Hoće li doći k objedu.

JELICA *metne haljine na držalo*: Hoće!

ĐURO *poviri međutim glavom iz krinoline, da ga LJUBICA ne čuje*: Dobar tek amice Vlatko. *Kihne*.

JELICA *smijuć se kihne također tobože*: Doći će zacijelo – ali – *Izvadi iz pregače pismo*. Poslužnik je ovdje bio pa je donio pismo. *Dadne ga LJUBICI*.

ĐURO *poviri glavu opet*: Aha!

LJUBICA *gledajuć natpis očalinom*: “Gospodični Ljubici Ružićevoj ovdje”. *Raspečati ga, traži potpis. Za sebe*: Ne ima imena! *Glasno*: Od koga je?

JELICA: Ne znam! – Nije ništa rekao!

LJUBICA: A kakov je broj imao poslužnik?

JELICA: Broj – nisam ga gledala!

LJUBICA: Gdje su ti oči bile – slijepa vjero! – Idi gledaj u kuhinju, a Juriću reci nek donese iz pivnice četiri flaše muškata – jesi li čula. –

JELICA *bojazljivo gledjuć krinolinu za sebe*: Ah, šta sada doktor! *Ode*.

ĐURO *iz krinoline da LJUBICA ne čuje*: Nazdravlje, evo me u škripcu – ustavno gospodstvo krinoline ajde de – to nije zlo – al interniran biti u krinolini, to je vražja stvar! *Drži si nos rupcem.*

LJUBICA *međutim sjedeć u naslonjaču motri pismo.*

Prizor 4.

Ljubica, Đuro.

LJUBICA *stane očalinom čitat pismo*: Da vidimo! “Milostiva gospodično! Ja sam Cvjetinićev najveći prijatelj!” *Živahno*: A!

ĐURO *pod krinolinom*: Aha, *incipit* – hoće li?

LJUBICA *čita brže*: “Oprostite da vam pišem, al kao njegov prijatelj moram. On je plahe naravi, ima svoje mušice, on vam ne bi nikad istine reko – al meni je povjerio sve.” *Živahno*: Da, da! *Čita dalje*: “Vi niste više mladahni!”

ĐURO *za sebe iz krinoline*: Već babetina – *ut figura docet!*

LJUBICA: Lopove!

ĐURO *za sebe iz krinoline*: Lijepa hvala!

LJUBICA *čita*: “Al svojimi duševnimi vlastitostmi, svojom ljubeznosti privezali ste ga k svojemu srcu.” *Klikne*: Ah – *victoria!* *Čita još jednom*: “Privezali ste ga k svojemu srcu.”

ĐURO *za sebe iz krinoline*: Živio Đuro, recept je dobar!

LJUBICA *čita brzo*: “On neće da vam to kaže. Imetka ne ima – a vi ste bogati. Tako vas ne bi nikad htio uzeti, jer mu se to po njegovu mnijenju nedostojno čini. Evo vam moga savjeta! – Zapišite mu odmah – i predajte mu šest tisuća forinti. Tražite najprije poštenu riječ od njega da će vam ovu želju ispunit. Nu ispitavajte ga prije sama, ne spomenite imena zaboga, drukčije je sve propalo. To vas svjetujem ja, njegov i vaš prijatelj.” LJUBICA *ustane, veselo šeće se tamo-amo*. Ah, dakle ipak istina! Da moj će biti! – O da, to je istina! Čovjek koji je to pismo poznaje ga...

ĐURO *za sebe iz krinoline*: Itekako!

LJUBICA: Ha, ha, ha – plah je – ne poznaje ženskoga svijeta...

ĐURO *za sebe iz krinoline*: Vraga ne poznaje!

LJUBICA: Našo je ženu – obljudio ženu!

ĐURO *za sebe*: Al ne tebe – staro klepetalo.

LJUBICA *stane*: Al da je to pismo sam napisao? – Tim bolje! – Ako je to prevara? – Ne, ne – on je pošten čovjek – nije kao lopov Lujo. Ne, ne, ne boj se Ljubice!

ĐURO *za sebe*: Ne, ne, ne boj se dušice!

LJUBICA *šeće se opet*: Tvoj će bit!

ĐURO *za sebe*: Rekli jesu slijepci!

LJUBICA *ustane pred zrcalo*: Vidiš Ljubice – tko bi to bio rekao da će te pred stare dane tako mlada slast zapasti? – A ipak...

ĐURO *za sebe*: Kiselo grožđe!

LJUBICA: Mjesec danas sam raspinjala zamke da ga uhvatim. Stavila sam mu zlato svoje na ogled kao vabilo. Ne vabi to njega. Hinila sam sentimentalnost, idealnost – ja idealnost – ha, ha, ha! Uvijek je bio ljubezan, nježan, zamišljen – al uvijek jednako ni više ni manje – uvijek je to ostalo samo pri govoru o simpatiji – ništa više. – A – ja sam nestrpljiva...

ĐURO *za sebe*: Gledaj vraga!

LJUBICA: Al one pjesme što mi uvijek o Ljubici čita... *Gleda se u zrcalo*. Da, da, to si ti moja draga – ha, ha, ha. – *Baci se u naslonjač*. Ha, ha, ha, ha – ti – poslije toliko – ha, ha, ha – pjesnikov ideal – ha, ha, ha! *Ustane*. Danas će bit kriza! Sad il nikad!

ĐURO *za sebe*: Smij se ti, smij!

LJUBICA: Nu Jelica mora više znati! *Vikne*: Jelice! Jelice!

Prizor 5.

Ljubica, Jelica, Đuro.

JELICA *bojazljivo gledjuć krinolinu za sebe*: Zaboga – da ga je opazila – hvala Bogu nije! *Glasno*. Zapovijedate, milostiva gospodično!

LJUBICA *malo prijaznije*: Čuješ draga Jelice – hodi malo bliže! – JELICA *dodje bliže*. Recu mi po duši – nisi ti ništa vidjela – ništa opazila (*pokazuje na desna vrata*) – tamo!

JELICA *ustručavajuć se*: Tamo, kod – gospodina Cvjetinića?

LJUBICA: Da, da – govori, reci drago dijete!

ĐURO *šapće JELICI da ga LJUBICA ne čuje*: Govorite – lažite – il će Marko u soldate!

JELICA *trgne se brzo*: Da l' sam vidjela? – O da, da – jesam milostiva gospodično...

LJUBICA: No, a šta?

JELICA: Ja sam više puta čula vikanje kasno do noći do moje sobe. – Milostivna gospodična je spavala – a ja sam išla gledat tko to viče, jer bi vas probudit mogao. – Dođem u ovu sobu – pa čujem da gospodin Vlatko naglas viče.

LJUBICA: A šta – šta je vikao?

JELICA: Čudne stvari – prišuljala sam se ključanici pa gledam – on se šeće po sobi – katkad stane – pa uzdiše teško...

ĐURO *iza krinoline*: Ah!

JELICA: Da, ah – onda se opet šeće pa govori: “Ah Ljubice, moja Ljubice!”

LJUBICA: Je l' zbilja – zbilja?

JELICA: Jest kanda – pa onda opet: “Ah, ti nikad moja biti nećeš – ti si bogata – ja siromah – ah, Ljubice – šta su druge – može bit ljepše po licu – al takovo nježno, ljubezno srce ne ima nijedna.” – I tako je dalje govorio pa je izvadio iz žepa sliku.

LJUBICA: Fotografiju?

JELICA: Da fotografiju – pa ju je ljubio...

LJUBICA *za sebe*: To je moja – njeki dan sam mu ju dala! – A onda –

JELICA: Onda – onda je sjeo pisat – pa piše – pa razdere papir – pa piše opet – i briše...

LJUBICA: A šta?

JELICA: Ne znam – al nekakov takov papir sam jučer našla kad sam mela sobu. *Izvadi papir iz pregače*.

LJUBICA *živo skoči*: Daj amo! *Uzme papir. Početak lista prekrižan!* Čita za sebe: "Draga Ljubice! Odavno sam Vam htio reći – kako mi je srcu teško – kako – oh, al nisam mogao – preveliko štovanje – " *Ništa više prekrižano.* – Hodi u kuhinju Jelice. – *JELICA ode.*

LJUBICA: Ha, ha, ha! Ovčice, ti luda ovčice – bi l' čovjek pomislio da takovih liljanskih momaka na svijetu ima. – Da, da ima! – Sad il nikad – uzet ću novce – a Grahovac mora kod notara odmah pismo dat načiniti. – *Gleda sat.* Pol jedanaest – odmah će doći! *Ode nalijevo.*

Prizor 6.

Đuro sam pod krinolinom.

Hvala Bogu da je vrag staru odnio! – Sad barem može čovjek slobodno kihati i dihati. – *Kihne tri puta.* Al ribica uhvatila udicu! – No da izmaknem. – Vražji Vlatko – da je zaključio vrata. – Ajdmo! – *Hoće da izađe, čuju se izvana koraci.* Dovraga, opet njetko! *Kihne.*

Prizor 7.

Đuro pod krinolinom, Grahovac.

GRAHOVAC *uniđe ogledava se*: Hm, nikoga! –

ĐURO *za sebe*: A ti zmijoj – krvopijoj!

GRAHOVAC *metne šešir na stolac*: Gdje je stara! – *Gleda sat.* Tri četvrta na jedanaest – treba još mjenicu opančarevu protestirati. – *Sjedne na stolac taruč si ruke.* Ha, ha – Lujo – Lujo – za sto forinti načinio krivu mjenicu na njezino ime – ja sam učinio dvjesta! – Sto ide meni u žep! – Trgovcu Mihaliću posudila je sto, napisao je sto pedeset na tri mjeseca, a meni pedeset u žep – ha, ha!

ĐURO *za sebe*: Pedeset batina bi zaslužio lopove! –

Prizor 8.

Ljubica, Đuro, Grahovac.

LJUBICA *izade neopaziv GRAHOVCA broji banke*: Jedna, dvije, tri, četiri, pet, šest, sedam tisuća, da, dobro!

GRAHOVAC *ustane vidiv banke*: A, dobro jutro gospodično!

LJUBICA: Oho – nisam vas ni vidjela! – Dobro jutro – upravo ste dobro došli! –

GRAHOVAC: Osobito mi je drago! Kako vam služi zdravlje? – Jeste l' dobro spavali? – *Lukavo*: Je li onaj mladi sanjar – onaj poet povoljniji –

LJUBICA *žacnuta*: A šta pitate za to? – Mislite da ćete vi manje provizije dobiti?

GRAHOVAC: O ne, vi znate da nisam sebičan čovjek – al ja vas samo opominjem kao prijatelj – ne trošite odviš na mlade ljude, jer će vas tako namađariti kao Biberović.

LJUBICA: Hvala vam za taj savjet! – Ne trebam ga! – Svaki čovjek ima kakvu volju i želju – ja mlade ljude – vi karte – pa bog.

GRAHOVAC *pokloni se*: Da, istina! – Samo što je kod mene veće mogućnosti da ću ja dobit na karte, neg vi na mladih ljudih.

LJUBICA *uvrijeđena*: Vi ste bezobraznik – prostak... GRAHOVAC *smijuć se legne ramenom*. Uostalom je Cvjetinić pošten čovjek – ne lopov kao Biberović – to je velika razlika!

GRAHOVAC *opet legne ramenom*: Hm, razlika – možebit – forma je različita – stvar ista! – Pjesnik – literat? – Šta je to? – Proletarac, *sansculotte* – *Lump!* –

ĐURO *za sebe*: Lopove, šta si onda ti!

LJUBICA: Dosta! – Vi ćete ići notarar – neg legitimira ovu darovnicu (*dade mu iz žepa papir*) kojom ja Cvjetiniću sedam tisuća forinti poklanjam.

ĐURO *za sebe*: A!

GRAHOVAC *trgne se*: Sedam tisuća, bezuvjetno?

LJUBICA: Bezuvjetno! Do dva sata moram ju imati – donesite ju – al zovite me van – evo vam za to dvadeset forinti. *Dade mu novce*. Do dva sata!

GRAHOVAC *pokloni se*: Hvala! – Razumijem! – Pjesnik je našao svoj ideal u – vašoj kesi – ha, ha, ha!

DURO *za sebe*: A ti bi ga imao naći na vješalih.

LJUBICA: Dosta o tom! – Al *à propos* Biberović, šta ćemo š njim? Na koliko glasi kriva mjenica?

GRAHOVAC: Na dvjesta forinti!

LJUBICA: Šta dvjesta? – A, to je odviše! – Ja sam mislila sto!

GRAHOVAC *izvadi budželar i predaje joj mjenicu*: Na dvjesta forinti, evo mjenice! LJUBICA *ju gleda*. Ja sam ju međutim isplatio.

LJUBICA: A šta ćemo!

GRAHOVAC: Il štititi il tužiti ga.

LJUBICA: Tužit!

GRAHOVAC: Hm, ne znam bi l' to dobro bilo (*za sebe*) jer bi ja onih sto forinti izgubio što sam pripisao. – *Glasno*: Vi kanite opet oviti si oko glave djevojački vijenac – Biberović je fakin; da ga optužite, bila bi javna konačna rasprava – i javan škandal, gdje bi Biberović mnogo nedjevojačkoga iznio pred svijet.

LJUBICA: Gujo – al istina je – štitimo – skrha si vrat taj lopov – al sad idite već!

GRAHOVAC: Još dvije-tri stvarce! *Uzme šešir*. Trgovcu Mihaliću dao sam od vaših novaca sto forinti na tri mjeseca, sto pedeset je napisao, dobra kuća. Onaj koncipist je bio tri puta kod mene. Hoće trideset forinti na tri mjeseca, pa bi zato dao šezdeset. Ja sam se opitao. *Zahlungsbogen* je založio, sam ima suhu bolest. Odbio sam ga – jer se činovničkim mjenicam po smrti penzija ne daje. Onih pedeset forinti kod Langa je po svoj prilici izgubljeno.

LJUBICA: Kako to? Ta prije tri tjedna je otvorio trgovinu!

GRAHOVAC: Da – al danas je otvorio konkurs. Mjenicu one opančarice s potoka ću danas protestirati pa ćemo egzekvirati. Dvadeset forinti ste joj dali, a dva puta prolongacija po deset forinti čini četrdeset.

LJUBICA: A hoćemo li od toga gada novce dobit!

GRAHOVAC: Sve ne, mislim. Bio sam u tom smradu – fuj – muž na umoru – ona noseća – vojnici u kući na egzekuciji radi štibre – šestero smradne djece – sve prnjavo – a cijela ropotarnica ne vrijedi ni dvadeset forinti! –

LJUBICA: Bagaž – e šta, prodat treba – kad ne ima šta jesti – nek crkne. – Ali sad idite k notararu!

ĐURO *za sebe*: Bože, zar ne imaš više sodomske i gomorske strijele?

GRAHOVAC *odlazeć*: Sluga pokoran! – *Vrati se*. Da, recite svomu budućemu, nek ne piše tako stekliški! – Vi znate moj odnošaj prema... *Ogleda se*, LJUBICA *migne glavom*. Tamo sam ga našao u crnoj knjigi među prvimi – ako nećete samovati – recite mu to, gospodično. *Pokloni se*.

LJUBICA: Dobro, dobro, dakle u dva sata Grahovac – zbogom! GRAHOVAC *ode, uto dođe* JELICA.

ĐURO *za sebe*: A, dobro da se znamo! GRAHOVAC *ode*, JELICA *uđe*.

Prizor 9.

Ljubica, Jelica, Đuro, Sluga.

JELICA *uniđe noseći pokrivalo i tanjure da prostire stol, za njom nosi* SLUGA *stol i postavi ga usred pozorišta*.

LJUBICA: Jelice, ne ide još gospodin Cvjetinić?

JELICA *spremajuć stol gleda kroz prozor* – SLUGA *ode*. Ne, ne ide – al ženska njeka je upravo ušla u kuću!

LJUBICA: Ženska – koja? – *Potrči k prozoru*, JELICA *ide prema* ĐURI.

JELICA *za sebe*: Siromah doktor se poti još u krinolini.

ĐURO *šapće* JELICI: Zaboga izbavite me!

JELICA *opaziv da se okreće* LJUBICA: Zaboga šutite! *Njetko kucne*.

LJUBICA: Slobodno!

Prizor 10.

Ljubica, Jelica, Đuro, Paunovićka.

LJUBICA *opaziv PAUNOVIČKU – za sebe*: O – no hvala Bogu – eto ti vraga!

PAUNOVIČKA: Službenica – draga frajlice – kako ste – kako – živa – zdrava, lijepa...

JELICA *za sebe*: Pomozi Bože – ta će se sama na objed pozvati!

ĐURO *za sebe*: Ovdje dan da se sve vještice sastaju. –

LJUBICA *nestrpljivo*: Hvala na pitanju – gospojo Paunovićko! – Želite može bit štogod? – Izvolite malko sjesti! *SLUGA dođe pa postavi dvije otvorene boce vina, čaše i tanjur sa slasticami za objed na stol.*

PAUNOVIČKA *za sebe*: Danas ćemo se ovdje gostit.

JELICA *za sebe*: Sad kanda si ju prilijepio.

PAUNOVIČKA: Ja – ništa da pravo – kažem – bila sam kod Cvjetešičke – pa ajd malo k frajllici, rekoh; bit će doma, rekoh; kod Cvjetešičke sam kavicu pila – al znate, sama cikorija – no ta nije takova, rekoh – kao kod frajlice Ljubice, rekoh; ujutro sam bila u kloštru, bila je velika misa – sestra Peregrina mi je dala kolača.

LJUBICA *za sebe*: Spasi me Bože!

ĐURO *za sebe*: Bogme kanda je Veliki petak!

PAUNOVIČKA *šnjofa opet*: Martinička ima dijete! – Otac i majka imaju crne vlasi – a sinčić – je blond – ha, ha, i to ima kvaku, rekoh! – A jeste li čuli – Filda Frankovićeva se udaje – nevjera se udaje – znate ona nosata – a za koga? Ha, ha, ha, za staroga savjetnika Britvića – no ta će ga obrijat – stari ima noge kao vlat – rekoh – a nosata Filda pozna dobro garniziju – no rekoh – rogovu ne fale starcu.

LJUBICA *sve nemirnja*. JELICA *ide k prozoru, gleda pa migne glavom da nije*.

PAUNOVIČKA *šnjofa opet za sebe*: No – neće me vražja vjera pozvat. – Beštija skupa – a ja ne idem! *Glasno*: Da slatka frajlice – stara Haraminčićeva ima nov šešir – ha, ha –

per amorem dei – na njem samo cvijeće – no ti toga trebaš stara kravo, rekoh – revera strašni ljudi!

ĐURO *za sebe*: Revera, stara nakazo!

PAUNOVIĆKA *šnjofa*: A šta ste kuhali – danas? Ja jušicu i govedinicu i malo repe – ah dragi Bože rekoh, da nisu dobri ljudi na svijetu, rekoh, koji ti katkad pečenkicu daju, kao frajlica Ljubica rekoh – ti ne bi znala što je dobro – revera, vašoj kuhinji čast i poštenje.

LJUBICA *za sebe*: I tebe još trebalo! *Glasno*: Ne znam bogme – al dojdite sutra na kavicu!

PAUNOVIĆKA *za sebe*: Skupa beštija! – A danas ne, nego svoje mlade kurmahere pitaš kao purane! *Glasno*: O, odviše ste dobri slatka frajljice – al danas mi je zlo – revera zlo – a (*ogleda se na stol*) vi imate danas goste! – Ja bi molila kapljicu vinca – strašno zlo –

LJUBICA *za sebe*: O! *Glasno*: Izvolite! – Jelice daj čašu! *JELICA hoće da natoči*.

PAUNOVIĆKA *ustane drži čašu*: Kapljicu draga – samo kapljicu – dost *per amorem dei*. *JELICA toči punu čašu*. Mislite da sam pijanica?

JELICA *za sebe*: Znamo se!

ĐURO *za sebe*: A od čega taj paprikaški nos?

LJUBICA *za sebe*: Vrag ju odnio.

PAUNOVIĆKA *gleda stol*: A i piškotice? – Smijem jednu? *Uzme si dvije, za sebe*: To je valjda za kakvoga kanarinca, he, he!

ĐURO *za sebe*: To nisam znao da aždaje piškotu žderu.

LJUBICA: O, molim! *Za sebe*: Besramnice!

PAUNOVIĆKA *sjedne pa namače piškotu u vino*: A! – *Cmokne jezikom*. Revera čast i poštenje vašemu vincu, revera – uvijek je dobro! – *Za sebe*: Beštija, nikad mi takvoga nije dala. *Pije i ispije času*. A! – Jelice, još malo! *JELICA smijuć se, utoči joj jednu času*.

ĐURO *za sebe*: Ala loče – ima grlo kao sito!

LJUBICA *za sebe*: To je odviše!

PAUNOVIĆKA *ustane pa uzme još tri piškote i metne ih u torbu*: Ha, ha, za mojega kanarinca – s dopuštenjem. *Za se-*

be: Čekaj beštija! – Naglas: Ah, slatka frajlice – kako lijepo pjeva! Al onoga drugoga sa crnom kapicom – predstavite si – mačka ga odnijela – revera odnijela! – *Pije.*

ĐURO *za sebe*: Odnio vas obje vrag.

PAUNOVIČKA *pije pa namače, za sebe*: Baš ne idem! *Glasno*: Ha, ha – doktor Radić.

ĐURO *za sebe*: *Hier* – oho!

JELICA *gleda onamo, smijuć mu šapće*: Pazite sad, gospodine doktore!

LJUBICA: Šta je?

PAUNOVIČKA: Ha, ha, toga sam iskefala i desno i lijevo! – Zagreb ga je pun, revera pun – kako ste mi rekli – filjarke te viču – vidiš doktora iz Beča – ali ga jesu – ha, ha!

ĐURO *za sebe*: O – ti...

JELICA ĐURI: Pst – zaboga!

PAUNOVIČKA: Vi imate novoga gospodina u stanu (*vrata se otvore, sluga daje JELICI vrč vode i čaše, JELICA nosi polaganano*), Cvjetinića – znam ga!

ĐURO *za sebe*: Zaboga, zlo je!

LJUBICA: A što?

PAUNOVIČKA: Hm, dobar čovjek – mehko srce – pa šta je sa onom –

ĐURO *JELICI*: Polijte ju vodom zaboga il Marko! –

JELICA kanda se popikne, pa pusti vrč da se voda na PAUNOVIČKU izlije, čaše se razlupaju, PAUNOVIČKA skoči i LJUBICA.

PAUNOVIČKA *vrisne*: A – beštija – beštija – moj šešir – beštija – moja mantila –

LJUBICA: Luda – što si načinila. *Potrči k JELICI.*

JELICA *šapne LJUBICI*: Da stara otide, gospodin Cvjetinić će odmah doći –

LJUBICA *smijuć se, za sebe*: Dobro! – *Vikne*: Jurić! *Sluga dođe.* Odvedi gospoju u gornju sobu – a međutim zapregni, pa ju odvezi kući! – Oprostite. – *Pokloni se.* Jelice hodi sa mnom! *JELICA i LJUBICA odu nalijevo, JELICA namigne ĐURI.*

PAUNOVIČKA: Beštija – beštija! *Ode ljuta, za njom SLUGA.*

ĐURO *poslije stanke*: A, hvala Bogu spašen! *Izađe, ide prema vratima.*

Prizor 11.

Đuro, Vlatko.

ĐURO *sukobi se u vrata s VLATKOM*: Lud si kume!

VLATKO *u čudu*: Ti – gdje si bio? –

ĐURO *pokazuje na krinolinu*: E, u krinolini sam se potio dva sata! – Al zaboga moram... *Odlazeć*: Danas je odlučni dan, panti što sam ti rekao, budi ljubezan! – *Adieu! Ode brzo.*

Prizor 12.

Vlatko, *kašnje* Ljubica i Jelica.

VLATKO *sam*: “Danas je odlučan dan – budi ljubezan.” Ja ne razumijem toga čovjeka! – Mjesec dana ga slušam – pa radim šta želi – hm – “danas odlučni dan” – razbij si glavu – badava... – *Gleda stol*. A, prostrt je stol – već me čekaju valjda, fina žena ta Ružićeva – a kako ju pjesništvo zanima – a ide!

LJUBICA *za njom* JELICA: A *bonjour*, dragi gospodine Vlatko! *Grozi se prstom*. Gdje ste bili?

VLATKO *se pokloni*: Oprostite gospodično...

LJUBICA: Ne – ne treba isprike – znam da ste dobri! Jelice, daj stolice drago dijete – pa onda donesi juhu! JELICA *primakne dva naslonjača k stolu pa onda ode*.

LJUBICA: Izvolite! VLATKO *sjedne na jednu, a ona na drugu stranu*. Tako – a nikakve cifrarije – kanda je to vaša kuća...

VLATKO: O, zacijelo mi je tako mila, kao što moja!

LJUBICA *za sebe*: Sad valja početi! *Glasno*. Vidite, želila bi da budete uvijek za tim stolom – al vi – vi ste leptir kao što i drugi!

VLATKO: Manje možbit nego mislite gospodično – pa ako jesam, vjerujte, ja se držim uvijek jednog cvijeta. – *JELICA donese juhu, postavi ju na stol pa izide. LJUBICA daje juhu najprije VLATKU.*

LJUBICA: Je l' dost – dobra djeca rado juhu jedu.

VLATKO: Hvala lijepa! – Bilo vam jelo uslast, gospodično!

LJUBICA *umiljato mećuć sebi juhu*: Hvala, hvala – o, danas će mi zacijelo slatko biti! – *Jedu, vrata srednja se naglo otvore, PAUNOVIČKA keseć se viče*: “Dobar tek, ha, ha, ha! Dobar tek, želim”, *vrata se opet brzo zatvore.*

LJUBICA *ljuto skokne, pusti žlicu*: Besram...! *Osvijesti se.* Nesretna žena – suluda je, stoji u susjedstvu – pa dođe svaki dan da želi dobar tek!

VLATKO: Čudna ludila!

LJUBICA: E – je l' dobra juha – hoćete l' jošte?

VLATKO: Osobita! – Al hvala.

LJUBICA: Vi niste dobro dijete! – *Natoči vina.* Izvolite! VLATKO *se zahvali.* Čujte gospodine Vlatko – da istinski govorimo – vi ste uvijek nekako tužan, nekako zamišljen (*koketno*) a? *JELICA uđe, donese drugo jelo pa ode.*

VLATKO: Ja?

LJUBICA *koketno nudeć mu jelo*: Izvolite, a ne, ne – ovaj komadić je ljepši – da, molim – uzmite ovaj – da, da, to sam opazila – al vi ništa ne pijete. – *Pritoči.*

VLATKO: Ne mogu toga tajiti – katkad jesam! – Šta ćete, gospodično – čovjek koji je ovakovim putem udario kojim sam – ima prečesto tugi razlog!

LJUBICA *za sebe*: Plah je – sve fraze! *Glasno*: Čovjek pjesnik, da – izvolite još – al ti razlozi? – Al pijte zaboga. *Posrkne sama, nagne glavu, nasloni se natrag.* Vidite, ja uopće nisam ljubopitna kao druge žene – al kod vas – jesam veoma. – *JELICA donese treće jelo.* Al Jelice ti polagano nosiš jela. –

JELICA: E, kuharica je kriva! *Ode.*

VLATKO: Kod mene? – To mi je velika čast, osobito jer znadem vaše dobro srce, gospodično.

LJUBICA *za sebe*: Strašno je nespretnan! – To ide strašno polagano – al do srca smo hvala Bogu došli! – *Nudi mu jelo:*

Uzмите – al vi ništa ne jedete, ništa ne pijete – to mi nije osobita čast! – Ovo jelo sam osobito za vas pripraviti dala – ha, ha, ha – o, znam šta vi rado jedete! – Vi se čudite – e, imam i ja svoje policajne špione! – Al ti vaši razlozi mi ne idu iz glave – valjda je to tajna, a? A da, da, vidite – u tom grmu zec leži! –

VLATKO: Za vas tajna? Ne, ne – ne mogu vam toga zašutiti. –

LJUBICA *za sebe*: A, topi se led – topi! *Glasno*: Pijte! *I ona pije*. – *JELICA donese četvrto jelo i ode*.

VLATKO *uzme od jela što mu LJUBICA nuđa*: Vi imate srce vrijedno i ćutljivo – vi mi se nećete rugati! Ja ljubim! –

LJUBICA *kao u čudu*: A!

VLATKO: Da, ljubim strasno djevojku – ne radi lika – ne radi bogatstva – već radi vrijedne duše i vrlo srca.

LJUBICA *za sebe*: Hvala bogu – sad baš živo tjera! *Glasno*: No pa ju uzмите, to je najkraći put – čemu žalosti? – Kako se ta sretnica zove? – Al ne, ne, ne trebam imena znati... *Lukavo i koketno*. Znam ga iz vaših pjesama!

VLATKO: Ja sam čovjek siromah – ona bogata – to je neravno, to je moja nesreća – pa kako da me žena hrani da sam u njezinoj kući gost? –

LJUBICA *za sebe*: Za današnji dan – luda načela! *Glasno*: Pijte molim vas – i ja ću – no meni za volju zaljubljeni moj pjesniče – da Bog da ljubav se na sreću navratila! *Kucaju se, piju*.

VLATKO: Ah, da Bog da!

JELICA *donese opet jelo, za sebe*: Doktor vreba u mojoj sobi – a ovi se kucaju – nazdravlje – gotov je.

LJUBICA *gleda sat, za sebe*: Polak dva! *Zovne JELICU, tiho*: Ne ima još Grahovca?

JELICA: Ne ima! *Ode*.

LJUBICA: Uzмите – ove kolače sam ja radi vas pekla, Vlatko – no uzмите – meni za volju (*prelomi kolač*) ja polovicu – vi polovicu. *On uzme*.

VLATKO *za sebe*: Kao majka!

LJUBICA: Vlatko, jesam li vam mila?

VLATKO: O da!

LJUBICA: Ako jesam, a vi ćete mi ispuniti jednu želju, (*ljubezno tobož*) hoćete li?

VLATKO: Ako mogu, drage volje!

LJUBICA: Možete! Ruku amo, poštena riječ da hoćete! –

VLATKO *pruži ruku*: Evo je – tvrda vjera!

LJUBICA *digne čašu*: Živila ljubav!

VLATKO *kucne se*: Živila dovijeka!

LJUBICA: Al prije mi čitajte pjesmu koju – ja ih veoma ljubim – hoćete li Vlatko?

VLATKO *izvadi knjižicu*: Drage volje, draga gospodično! Čita:

Srce tvoje sileno je more,

Tu bisera na dnu sjaje sila; –

Ah da biser osvojiti mogu,

Tve dražesti moja dušo mila; –

Ah da mogu ljubiti tvoje lice,

Dovjek, dovjek divna mi Ljubice.

LJUBICA: Krasno – krasno! *Za sebe*: Strašno naivan čovjek!

VLATKO čita dalje:

Al zla sreća razvrgla nas dvoje

Razne nam je dosudila pute

A to – JELICA uđe.

JELICA: Gospodično, molim.

LJUBICA *za sebe*: A! *Glasno*: Oprostite česak! *Ode s JELICOM.*

VLATKO *sam.*

LJUBICA *povrati se s papirom*: Vlatko – vi ste mi dali poštenu riječ da ćete mi ispuniti želju! *VLATKO ustane*. Čista vaša ljubav me je dirnula! – Ja ću ju štititi i braniti – to će moja sreća biti – vi ste bojazljiv – znam to. Moram dakle ja početi. Ja hoću da budete čovjek ravan svojoj budućoj ženi – da imadete nješta svoga imetka – nije trebalo toga, al i tako je dobro! – Moja želja jest da ovo primite – (*predade mu papir u njem banke, za sebe*) A svršeno je! *Uto se pootvoraju vrata, ĐURO viri unutra.*

VLATKO *okamenjen otvara papir i gleda banke: Me-meni sedam tisuća!*

LJUBICA *koketno se smijuć, kima glavom: Da, Vlatko!*

VLATKO *živo: O ne, ne, toga primit ne mogu.*

LJUBICA: A poštena riječ!

VLATKO *pohiti k njoj, uhvati ju za ruku, ljubeć ju: O – plemenita dušo, kako da vam to hvalim – vi – vi ste mi više nego majka – vi ste izvorom sve moje sreće!*

LJUBICA *poljubi ga u čelo: Vaša sreća će mi najveća hvala – a kad bude prstenovanje?*

VLATKO: O sutra – preksutra – odmah – idem, sve ću urediti – a vi ćete bit prva osoba...

LJUBICA *iduć prema prvim vratima: Zbogom međutim, dragi Vlatko – zbogom. On se živahno pokloni.*

VLATKO *drži papir, klikne: O, sretna mene! Ode nadesno.*

ĐURO *kod srednjih vrata – za sebe: O, luda babo.*

LJUBICA *polagano odlazeć nalijevo gleda desna vrata: Moj je, ha, ha, ha, ha!*

Zastor se spusti.

ČIN TREĆI

Soba u LJUBICE RUŽIĆEVE kao prije. Soba je više urešena. Straga kraj vrata stoje dva stola. Na njih posuđe za kavu i boce vina. Sprijeda nalijevo stol, na njem vaza s cvijećem, za njim divan, nad divanom visi zrcalo, oko stola stolice, nalijevo sprijeda naslonjač i stolica, dva SLUGE i JELICA češće odlaze i dolaze. Zgora velik visisvijećnjak.

Prizor 1.

Ljubica, Jelica, sluge.

LJUBICA na mlado odjevena. Ima ružičastu haljinu modrimi vrpcami urešenu. Na glavi omašan vijenac od umjetna cvijeća, o vratu zlatan lanac, na rukuh narukvice zlatne, o nje-drih kita cvijeća. Čim se zastor digne stoji na lijevoj strani, čas radeć čas mirišuć cvijeće na stolu, često se gleda u zrcalo i napravi kosu il vijenac, radosna je. Kad se zastor digne, stoji JELICA svečanije odjevena na stolcu usred pozorišta pa užije svijeće na visisvijećnjaku. Sluge namjeste i nose čaše i čašice na stolove.

LJUBICA pred zrcalom: Jelice – je li slastičar donio torte i slastice?

JELICA sa stolca: Jest, jest – tri torte – na najvećoj onoj crvenoj stoji u vijencu napisano: “Živili Vlatko i Ljubica!” Za sebe. Tako mlad i lijep – pa ipak kao vrag na novce – e šta ćemo no – cekini i taliri ljepše zvone neg pjesmice!

LJUBICA oblačeć rukavice: A sladoled? – Ne može si zakopčat rukavice. E! – Lupne nogom. Hodi ovamo – zakopči mi rukavice! – JELICA siđe pa zakopča joj rukavice. Al brzo,

brzo nesretna vjero – a svijeće još nisi užgala – odmah će doći gostovi – idi onda van nek paze na mlijeko! – Jesi li čula. – *JELICA je zakopčila rukavice i užge još dvije svijeće na visi-svijećnjaku. Ljubica uzme hladilo, naravna svoje haljine.*

JELICA: Sladoled stoji u ledu. – Side i odnese stolicu na stran.

LJUBICA hladi se hladilom: Kad je gospodin Cvjetinić otišao? – Je li se već obukao u crno? –

JELICA: Jest – otišao je popodne – al tako veseo – tako pomiješan!

LJUBICA: Dobro, dobro – sad hajd u kuhinju pa pazi – donesi torte unutra! – JELICA ode.

*LJUBICA sama: Ide svoje papire urediti – pa pozvati prijatelje – sav je smeten od radosti – nisam ni pravo s ovčicom govoriti mogla! – Luda ovčice, ha, ha, ha, ha! – Ide u sredinu. Da, danas je taj odlučni dan! – Danas ću svijetu predstaviti svoga mladoga vjerenika! – O, kako će žene pucati – osobito mlade – ha, ha, ha, kanda ih vidim! – A Zagrepčani, Zagrepčani, ti će si brusiti na mene jezik. – Neka, neka. – Jezici će otupiti – ljudi će mi se klanjati – a ja – ja ću se o mladoj krvi grijati (*ide opet k zrcalu*) to će biti konac cijele historije! – *Gleda sat. Šest, a još nikoga. JELICA donese veliku tortu pa ju postavi na zadnji stol.**

JELICA: Evo torte!

LJUBICA ide onamo, gleda ju: Lijepa je, prelijepa! Za sebe: Moja će luda ovčica skakati od veselja! –

JELICA za sebe: Svakako slađa nego ti babo! Glasno: Velika soba za ples u drugom katu je rasvijetljena.

LJUBICA: Je li Jurić bio kod onoga praktikanta koj će udarati u glasovir?

JELICA: Jest – doći će milostiva gospodično!

LJUBICA: To sam znala – za komad pečenke svirati će cijeli večer! Njetko kuca na vrata. A njetko ide! – Slobodno.

Prizor 2.

Ljubica, Jelica, Grahovac.

GRAHOVAC *u crnoj surki, bijelih rukavicah, nosi klobuk i štapić*: Moj poklon, gospodično!

LJUBICA *dade mu ruku*: A, dobrodošli, vi ste uvijek prvi na mjestu. JELICI: Uzmi štap i šešir pa ga odnesi u svoju sobu – i sve druge haljine – jesi li čula? JELICA *sa šeširom i štapom ode*.

Prizor 3.

Ljubica, Grahovac.

LJUBICA *hladeć se hladilom sjedne na stolac*: No – tko je pravo govorio? – Vi ste uvijek bili nevjerujući Toma – ha, ha, ha – a sad je ipak na moje izišlo.

GRAHOVAC *legne rameni*: Hm – da – napolak barem! –

LJUBICA *hladeć se*: Napolak?

GRAHOVAC. Da – vi ćete se zvati gospođa Cvjetinićeva – a gospodin Cvjetinić imati će kesu gospođice Ljubice Ružičeve! To je sve! Ženidba, ha, ha, mislite da ste ga tim čvršće privezali. Slablje neg prije ženidbe će vam privezan biti: bez ženidbe možete ga otjerati, po ženidbi morate ga držati, ako i ne gazi uvijek jedini put zakonske dužnosti. Šta je dan-danas ženidba? Međusobna asekuracija, da i muž i žena pod firmom čestitosti mogu raditi i desno i lijevo šta ih je volja. Tako rade i mlade! – A vi...

LJUBICA *ljutita dignu se*: Grahovac!

GRAHOVAC: Nikakve iluzije gospodično! Mi se znamo već dugo, mi smo kao brat i sestra pa si možemo istinu u brk reći. Cvjetinić se ne ženi s vami, već s vašom kesom...

LJUBICA *nestrpljivo, lupka se hladilom po ruci šećuć*: Opet onu staru komediju – dosta, dosta – al *à propos* – o tom još ne zna nitko ništa!

GRAHOVAC: Ako vi niste ništa rekli – nitko.

LJUBICA *gledajući se u zrcalo*: Ja? Ni živoj duši! Gosti moji ne znaju zašto sam ih pozvala. Ah, ja ću ih zateći, te mile Zagrepčane – jel'te? Ha – ha – ha. *Okrene se.*

GRAHOVAC: To zacijelo! Lajat će strašno!

LJUBICA *mirišući cvijeće*: Nek laju, ja imam novaca, pa kako si mogu nov šal kupiti, tako mogu i mlada čovjeka.

GRAHOVAC: Da – al šal samo vam služi, a mlad čovjek? – Hm, to ne bi rekao. Al kraj svega toga moram vam čestitati, prvo, što ste pokazali da niste jošte rutinu davnoprošlih vremena izgubili, drugo, što će pri takovom centraliziranju vaše slasti u jednoj osobi budžet svakako manji biti, jer će Cvjetinić paziti na to što se *contenance* zove.

LJUBICA: O, mislite li vi, da među nama čuvstva biti ne može?

GRAHOVAC: Čuvstva, ha, ha, ha! – Gospodično, vi ste zaboravili da tu ne stoji golobradović Vlatko – već Grahovac koji toliko prakse ima kao što i vi. A taj Grahovac vam veli da bog Amor nije nikad razbio svoga stana za njedrima od kaučuka, da Julija nije Romeu svoje sentimentalne fraze kroz krive zube šaputala.

LJUBICA *ljuto lupne ga hladilom*: Besramniče, vaš jezik je sama bodljika. *Čuju se koraci izvana.*

GRAHOVAC: Ne pravite zaboga škandala – da nas zateče vaš suđenik, mislio bi da ste mu se prije svadbe iznevjerili – ljudi idu. *Njetko kuca.*

LJUBICA: Slobodno!

Prizor 4.

Ljubica, Grahovac, *baronica* Bodićeva sa sinom
Eduardom, *kašnje* Jelica.

LJUBICA *klanjajući pohiti k vratima*: A, dobrodošli draga baronice – dobrodošli – skinite šešir – molim i mantilu. *Rukuje se s baronicom, skida joj mantilu i šešir – daje to GRAHOVCU.* Drž'te to međutim.

GRAHOVAC *uzme pa se pokloni*: Moj poklon, baronice!

BARONICA *malo glavom pozdravi GRAHOVCA*: *Bonjour, ma chère!* – Al odviš ste dobri – nu šta je to? – Ta vi ste danas *bal paré*. *Za sebe*: Stara budala!

LJUBICA: E, to je tajna! *Skokne mladomu pa ga poljubi*. A nisam vas ni opazila slatki moj dragi Edica! *Za sebe*: I toga derana je morala donijet!

EDO: Ja sam baron – a nisam Edica.

GRAHOVAC *za sebe*: Tvoja baronija je negdje u Mjesecu.

LJUBICA: Al draga baronice – izvolite sjesti! *Vodi ju k divanu*. Ovamo – ovamo! A Edica kraj vas! *BARONICA sjedne i mali kraj nje*. Jelice, Jelice! *JELICA uđe*. Oduci haljine! *JELICA ih uzme od GRAHOVCA pa ode*.

BARONICA *hladeć se hladilom*: Mal da nisam doći mogla, *ma chère!*

LJUBICA: A?

BARONICA: *Ma foi*, vi znate kako sam nervozna – cijeli dan me popada muka – *c'est terrible!* – Sezona je doduše kašna – al morat ću putovati u koju kupelj.

GRAHOVAC *za sebe*: Da – u Petrovu! *Glasno*: Da – to vrijeme se strašno mijenja, sad kiša sad sunce – sad vjetar!

BARONICA: Moj *cousin*, grof Ehrental pozvao me doduše na svoje imanje u Štajerskoj, al – *il y a difficultés...*

GRAHOVAC *za sebe*: Da, baronica ne ima novaca za željeznicu. *Glasno*: Lijepo mu je imanje.

BARONICA: A, vi ste tamo bili? *C'est joli, ne c'est pas?* Al uzeo je za ženu neplemkinju – *une mesaliance*. – LJUBICA *ravna međutim svoje narukvice da se vide*. *BARONICA za sebe*: Kako prostačina svoje zlato na ogled meće. –

EDO *vikne*: Mama, ja sam gladan!

GRAHOVAC *za sebe*: Vjerujem, mladi baron obično supira krumpir.

LJUBICA *ustane, pohiti stolu pa uzme slasticu*: O, lako za to – evo baroniću! *Dade mu ju, a on ju pohlepno jede*.

BARONICA *braneć tobož*: Al ne zaboga, doktor mu je prepisao dijetu. –

GRAHOVAC *za sebe*: To jest, kesa je prepisala.

EDO: Mama, to je dobro! Zašto ti toga ne kupuješ? – *JELICI*: Ja bi još – još! *LJUBICA donese još komadić, on opet jede, LJUBICA gleda sat, za sebe*: Vlatka još ne ima!

GRAHOVAC *baronici*: Jeste li zimus polazili kazalište? –

BARONICA: Hrvatsku komediju? – *Fi donc* – tko će to gledati? – A talijansku operu? – *Tojeurs le mème!*

LJUBICA: O, ja imam ložu! *Njetko kuca*. Slobodno!

Prizor 5.

Ljubica, Baronica, Edo, Grahovac, Ljubićeva, *kći njezina Malvina, Vuić, zatim Jelica.*

GRAHOVAC *za sebe*: Evo jata grabežljivih ptica!

BARONICA *za sebe*: *Voilà des bêtes!*

LJUBICA *skokne odmah spočetka, klanja se, ljubi se sa ženskim*: A – drago mi je – drago – drago. Ljubićeva – a, moja Malvino! – Dobrodošli, gospodine Vuiću. – *Rukuje se š njim*. Molim vas dajte sve Jelici. *Svlače se, JELICA odnese.*

LJUBIĆEVA: Zdravo, draga frajlice – već sam se bojala da ćemo prvi biti. *Za sebe*: Šta je to, je l' stara poludila? – Ah, ta nesnosna baronica!

BARONICA *za sebe*: *Mon dieu*, ta nesretna sekretarica!

LJUBICA *vodi ih naprijed i predstavi*: Gospoja baronica Bodićeva. *Ova se aristokratski pokloni*. Gospodin Grahovac.

VUIĆ *pokloni se*: Imam čast! *Za sebe*: Svaki dan viditi ga u svom uredu u mjenbenom sudu.

LJUBICA *dalje predstavi*: Gospoja sekretarica Ljubićeva, a kći gospodična Malvina! – Gospodin adjunkt Vuić – izvoli-te sjest. *LJUBIĆEVA sjedne u naslonjač na lijevoj – MALVINA u naslonjač na desnoj strani, kraj nje na stolicu VUIĆ, GRAHOVAC na stolicu na lijevoj strani. Prilikom predstavljanja odšulja se EDO pa razgledava stole sa vinom i tortom, uštine štogođ, pa jede.*

LJUBICA *LJUBIĆEVOJ*: A gospodin suprug neće doći?

LJUBIĆEVA: Kašnje, kašnje! – Vistira se u dvorani – međutim je bio gospodin Vuić tako dobar...

VUIĆ *koj je MALVINI hladjećoj se hladilom dosada šaputao, prene se, pokloni*: Da, ja sam bio tako dobar...

BARONICA *smijuć se za hladilom*: Ha, ha, ha! *C'est drôle!*
Glasno: *À propos* – ta vaša haljina je krasna, gospojo Ljubićeva! – Gdje ste ju kupili?

LJUBIĆEVA: Kod Langa – kod Langa – samo za ljeto.

VUIĆ *MALVINI*: Smijem li molit za prvu kadrilu?

MALVINA: Da!

LJUBICA *za sebe*: Jošt ga ne ima!

BARONICA: *Ma foi*, ljetošnja moda mi se ne mili.

LJUBIĆEVA: *Au contraire*, meni se veoma mili – tako lahka!

BARONICA: *C'est trop bizarre!*

VUIĆ *uzme MALVINI hladilo pa ju hladi*: Šta ste se zamislili gospođice – zar ste tužni?

MALVINA: O ne, vruće mi je. *Šapću si dalje*.

GRAHOVAC *gospojam*: Vidite gospoje – nestalnost krasnoga spola se i u formi pokazuje – vi mijenjate svake godine četiri puta modu – kao što i srce, a mi muškarci...

BARONICA: Svaki dan, *ma foi!*

LJUBIĆEVA: I više puta za dan!

GRAHOVAC: Jer nas vi k tomu nukate.

VUIĆ *umiljato MALVINI*: Mijenjate i vi često srce?

MALVINA *benasto*: Ne znam zašto!

LJUBICA: Grahovac je zloban čovjek – pesimista. –

GRAHOVAC: Grahovac je odviše praktičan čovjek da bude liričkim pjesnikom!

BARONICA: Al da vam kažem da meni pjesmu sastavite – *vous refusez?*

GRAHOVAC: Ja ne umijem lagati – a poezija je laž! –

BARONICA *za sebe*: *Impertinent!*

VUIĆ *MALVINI*: Kako taj čovjek o pjesništvu blebeće. –

MALVINA: A i bome jest to *fad*, te pjesme.

LJUBIĆEVA *pokazujuć na VUIĆA i MALVINU*: O ne, nije uvijek – gledajte Vuića i moju Malvinu.

MALVINA *prenuv se*: Šta hoćeš mama? *VUIĆ smeten ustane, pokloni se LJUBICI*.

VUIĆ *smeten*: Smijem li moliti za drugu ili treću kadrilu gospodično? *BARONICA ga gleda kroz očalin.*

LJUBICA: Oh, oprostite – al ja sam na sve engažirana sa gospodinom Cvjetinićem.

VUIĆ: Žao mi je!

LJUBIĆEVA *za sebe*: Cvjetinić – šta je to? – *Glasno*: Dakle će još tkođ doći? –

LJUBICA: A jošte mnogo! *Za sebe*: Al Vlatko, Vlatko još ne ide – već je vrijeme da se nosi čaj i kava. –

BARONICA *za sebe*: *C'est déjà enynant!* *Za vrijeme ovoga govora jede EDO svejednako, konačno uhvati bocu objema rukama, pije više puta, supijan stavi se u kut držeć bocu.*

BARONICA *videć da EDE ne ima*: *Edouard, où est il?*

SVI: Eduard? *Gledajuć u čudu u kut.*

EDO *pijan – ponavlja majku*: *Edouard, où est il?* Ha, ha, ha! *Ide klimajuć naprijed.* – Ja – ja sam baron – tortu daj babo!

SVI: Zaboga! *Svi skoče.*

GRAHOVAC *za sebe*: O, baronskoj glavici se magli!

BARONICA *skokne*: *Mon dieu – strašno, c'est terrible!*

EDO: *Ljubica* hoće da mu uzme bocu, on ju lupne rukom*: Marš – stara marš – ja sam baron! *Sve više klima, GRAHOVAC ga uhvati pa ga nosi u sobu nalijevo.*

GRAHOVAC: Umirite se gospo baronice, položit ću ga tamo na divan. *Ode.*

BARONICA *hoće za njim, drugi se gledaju smiješeći*: Ah – *c'est trop!* Pustite me – nesretno dijete.

LJUBICA *obustavi ju i posadi opet na divan*: Al molim vas, umirite se baronice. *Za sebe*. Toga je još trebalo! –

LJUBIĆEVA: Da, umirite se baronice. *Za sebe*: Škandal! *VUIĆ i MALVINA opet su sjeli pa si šapću.*

BARONICA *držeć si maramu k ustima*: Ah – to će me ubit – *mon dieu – moja glava. Za sebe*: To se samo u prostačkoj kući zbiti može! *Čuju se koraci, mladi se prenu, LJUBICA skokne, pohiti veselo prema vratima da se svi gledaju u čudu.*

LJUBICA *klikne*: Ah! – Vlatko ide!

* Na ovome je mjestu greškom pisalo Zorica.

Prizor 6.

Prijašnji, Paunovička.

PAUNOVIČKA *ude brzo, ogrli i ljubi LJUBICU, ova se izvine teško i ide nekoliko koraka natrag, svi se prenu: O, draga frajlice – slatka frajlice – gratuliram – gratuliram – o, kako ćete sretni biti rekoh – tako lijep, živ i zdrav mladić, rekoh – o, o, ne branite se – da, da, znam ja sve, ha, ha, ha, stara Paunovička ima fin nos – da – da!*

LJUBICA *za sebe sva ljuta i smetena, međutim se vratio GRAHOVAC zapanjen: O!*

SVI *tih među sobom: Što je to?*

PAUNOVIČKA: Bila sam popodne kod Valetičke – idem po ulici – pak vidim kako dečko k vam tortu nosi – ki je bijes, rekoh – pak pitam dečka kamo to nosi. Gospodični Ružičevoj. Ja to pogledam. Crvena torta. Na njoj vjenčac, a dva golubića – oh tako lijepa – pak napisano “Živili Vlatko i Ljubica!” Živili rekoh – sad se znamo – pak sam pitala – pa sam čula da je danas vaše prstenovanje s gospodinom Cvjetinićem – da, da, s mladim Cvjetinićem!

SVI *u čudu: A!*

GRAHOVAC *za sebe: Nazdravlje!*

PAUNOVIČKA *sve dalje: Pa ja gledam vaše prozore, pa ja vidim cvijeće. Istina je rekoh! Idi k njoj rekoh, pa joj gratuliraj rekoh, o, kako sam vesela (grli ju opet) kao da se sama udajem. Svi se smiju, PAUNOVIČKA opazi tortu. A to je ta tortica! Da, da, gledajte svi – “Živili Vlatko i Ljubica!”, i vijenac. Svi pohite onamo, LJUBICA smetena migne GRAHOVCU, ovaj legne ramenom. Ali golubića, joj tih već ne ima!*

BARONICA *LJUBIČEVOJ: I pravo su činili, nisu na svom mjestu bili!*

GRAHOVAC *za sebe: Te je mali baron konfiscirao!*

BARONICA *LJUBICI: Dakle zbilja? En verité?*

LJUBIČEVA *LJUBICI: O, to je lijepo, a nam ništa ne kaže! –*

BARONICA: Da ništa! *Za sebe: C'est trop, ta stara i mladić... Glasno: Primate dakle moje najiskrenije želje, budite sretni,*

draga gospodično. – *Ljubeć se sa LJUBICOM.* – *Za sebe iduć na stranu: C'est trop, ha, ha, ha!*

LJUBIĆEVA *ljubeć se sa LJUBICOM:* Da, budite sa svojim golubićem. *Za sebe na strani:* Je l' to svijet čuo, stara sova i mlado golupče se pare! – Ha, ha, ha!

MALVINA *ljubi LJUBICU:* Da, budite sretni! *Za sebe:* Nije mogao mene uzet!

VUIĆ *pristupi, pokloni se, poljubi ju u ruku:* Ni ja ne mogu na ino, neg da vam velecijenjena gospodično očito – da, velim očito izjavim – kako me je...

GRAHOVAC *sve se keseći, složiv ruke straga za sebe:* Budući zastupnik naroda.

VUIĆ *daveć se:* Mene je taj glas milo dirnuo. Venera, zaštitnica mladih srdaca (*žmiri na MALVINU: svi drugi se smiju za se; GRAHOVAC se okrene pa gleda gore*) neka vas štiti do vijeka! *Živahno se pokloni pa ode na stranu, svi se smješkuju.*

GRAHOVAC *za sebe:* Amen, hvala Bogu.

PAUNOVIĆKA *za sebe:* Al ju jesam! Beštija – pa nije me ni pozvala.

LJUBICA *smetena stoji čas – zatim stidljivo tobož, krijuć ljutinu:* Hvala vam lijepa na svem – da, danas ću slaviti prstenovanje sa Vlatkom – Cvjetinićem – htjela sam vas zateći kašnje – al sad sve znadete – a on će odmah doći!

Prizor 7.

Prijašnji, Jelica.

JELICA *uđe brzo:* Milostiva gospodično – čovjek mi je za vas pismo dao! Evo ga! *Daje ga.*

LJUBICA *nemirno:* Za mene! *Uzme ga, raspečati ga brzo, ide naprijed, kraj naslonjača nalijevo – čita – bljedne – tresse se – metne ruke pred obraz – vrisne.* A, proklet bio! *Sruši se u naslonjač, pismo joj padne iz rukuh.* PAUNOVIĆKA *priskoči, svi pristupe uz nju.*

SVI: Šta je? – Šta je zaboga?

PAUNOVIĆKA *metne brzo očale na nos*: Da vidimo! *Svi pristupe, čita*: “Velecijenjena gospodično! Oprostite što ne mogu sam doći.” – *Pozornije*. Oho! *Čita opet*: “Znam da bi mi dolikovalo vas, pravi izvor moje sreće, glavom pozvati. Ali prešni poslovi nisu dali, jer danas neće samo moje prstenovanje – neg upravo vjenčanje biti. Stoga mi je čast pozvati Vas pismeno k vjenčanju mojemu sa Ljubicom Benčićevom...”

SVI *u čudu*: A!

PAUNOVIĆKA *čita brže*: “...što će se danas u pol sedam sati kod Svete Katarine obaviti! Vaš do smrti Vam harni Vlatko Cvjetinić.” – Ha, ha, ha, ha, sa Ljubicom Benčićevom, a ne Ružićevom. – O to je škandal! Ha, ha. *Daje list dalje*. Na, na, čitajte! *Svi uzmu redomice pa gledaju pismo*.

SVI *u smijeh*: Ha, ha, ha, ha! –

BARONICA: Ha, ha, ha – *c'est trop!* – No gospodine Vuiću, sad stara ima dost kadrila!

VUIĆ: Ha, ha, ha – hvala za to.

LJUBIĆEVA: Sad može tortu odmah svomu Vlatku poslati – baš je zgodna – ha, ha, ha!

GRAHOVAC *za sebe*: I zbilja išla je na led!

PAUNOVIĆKA: Da, da! – Odletio golubić – ha, ha, ha – to sam si mislila. *Uzme opet pismo pa hoće da još jednom čita*.

LJUBICA *je čula sve razgovore, plane, skoči bijesna, istragne joj pismo, rastrgne ga, pogazi ga nogama, vikne*: Tako – tako – tako – taj lopov – lopov! – *Zgrči ruke bijesna se šeće*. A meni tako laskati – a meni pjesme čitati – o! *Lupi se pesnicom u čelo*. O – ja luda! Ja sam vjerovala – o! – *Ide prema cvijeću na stolu*. Gdje je, gdje je taj lopov da mu srce iščupam? *Lupne nogom*. Uh! *Uhvati sud sa cvijećem, baci ga*. Uh, da ga imam. *Vidi se u zrcalu*. Satrla ga strijela! A šta to? *Trgne si vijenac s glave pogazi ga više puta nogom i razbije svoje hladilo na kuse*. Tako! Tako! Tako! – O da ga imam! –

SVI *u smijeh*: Ha, ha, ha, ha!

LJUBICA *okrene se prema njim*: Zmije! – Zmije! – Guje ljute – iz moje – kuće – iz moje kuće – velim vam! *Stane ko kamen*.

BARONICA *odlazeć sa EDICOM koji na viku do vrata došao*: Milosrdna braća imaju još prazne sobice – *Adieu* ha, ha, ha! *Ode*.

LJUBIĆEVA *odlazeć*: Grožđe je ljetos kiselo – tješite se, zbogom! Ha, ha, ha! *Ode s MALVINOM*.

VUIĆ *odlazeć*: Ljubica je potamnila! Moj poklon! *Ode*.

PAUNOVIĆKA: Al ju hoću – mjesec danas će pun biti Zagreb. – Zbogom – laku noć do svadbe. *Ode*. Ha, ha, ha!

GRAHOVAC *koji je dosad sve mirno stajao, pođe naprijed prema LJUBICI, hladno*: Na čije je sad izašlo?

LJUBICA *koja je dosad nijema stajala, udari u plač*: Ah, takov škandal – takov škandal... *Sve više plaćuć*. A nju će sada milovati – ljubiti – ljubiti – a s mojimi novci – o! *Osovi se ljuto, odlučno*. Al ne! Spasenja mi, neće – neće je ljubiti – ja ću sve razvrći – ja ću tu paklenu varalicu osramotiti – sveta mi i spasenja, hoću – odmah (*ljuto*) odmah! *Vikne*: Jurić. JURIĆ *uđe*. Zapregni kola! Odvezi me k Benčiću. *Ode nalijevo*.

GRAHOVAC: Ha, ha, ha, tu da pucaš, komedija stoji za groš.

Promjena. Zastor se mora spustiti pa kad se opet digne, vidi se soba udobna, nalijevo i na srijedi vrata, nadesno stol, stolac, pisalo sprijeda, a lijevo naslonjač.

Prizor 8.

Benčić, Ljubica Benčićeva, Vlatko.

BENČIĆ *šnjofajuć*: Hm, *per amorem dei!* – Ljubice ti tu još stojiš – ni obučena (*izvadi sat*), a za sat vjenčanje – je li to svijet ikad vidio? – Oh, mladosti ludosti! – A i vi *amice* Vlatko! – Kamen kao Lotova žena. – Hm, nesretna djeca! *Briše si maramom nos*. Gledaju se, pa ne daju se od sebe kao dvije trešnje na jednoj petljiki. Ta bit će dosta vremena – da Bog da da ne bude previše! *Za sebe šnjofajuć*: Kao kod moje stare, Bog joj daj duši lako!

LJUBICA BENČIĆEVA *ovine mu se oko vrata pa pokrije svoje lice*: Oh, tatice, kako mi je dobro!

BENČIĆ *dopadno ju gledajuć*: He, he, he – gledajte ju tu pasju capicu – kao mačka – *amice* Vlatko – pazite na nju (*suze mu idu na oči, tare si oči rupcem*) – moje jedino drago dijete. *Poljubi ju u čelo, izvini se*. A sad idem u drugi kat, tamo čekaju gosti – a ti se obuci mala. *Ode brzo*.

Prizor 9.

Ljubica Benčićeva, Vlatko, *kašnje* Đuro.

VLATKO *obojica se duže vremena gledaju, napokon pohiti Vlatko k njoj, hoće da ju ogrli*: O, moja Ljubice!

LJUBICA B. *stidljivo se braneć*: No! – Vlatko!

VLATKO *hoće da ju poljubi u usta*.

LJUBICA: Ne, ne – ovamo još ne! *Umiljato*: Kašnje.

VLATKO *pokazuje na čelo*: A ovamo!

LJUBICA: No u ime Božje, nesretniče! *Pruži mu čelo*.

VLATKO *ushićeno ju poljubi u čelo*: Ja, nesretnik? Recite naj sretniji čovjek na svijetu!

LJUBICA *izvine se*: Ja bi se na vas ljutiti imala – (*ljubežno*) da vas toliko ne ljubim – cijeli mjesec ni glasa od sebe – je li to lijepo! –

VLATKO: Al draga Ljubice! –

LJUBICA: To radite već sada – a kašnje!

VLATKO: Ni koraka od vas, dušo!

LJUBICA *uhvati ga za ruku*: O, neću vas ni pustiti! *Prene se*.

VLATKO *uhvati ju za glavicu pa ju poljubi u čelo*.

LJUBICA: Al Vlatko! – *Naravna si kosu*.

VLATKO: Oprostite – ja sam vam kosu poremetio, šta će svijet reći. *On joj gladi kosu, ona drži*.

LJUBICA: Šta za to – nek rekne što mu drago – samo kad sam vam po volji! – Nu sad moram ići! *Hoće da ide*.

VLATKO *pohiti k njoj da ju poljubi*: Jošt jednom. *Grli ju*.

ĐURO *pokaže se na vratih da ga ne vide*: A – evo ih!

LJUBICA B. *braneć se*: Ne, ne, ne, ne!

ĐURO *glasno*: A! Golub guče, golubica neće!

VLATKO, LJUBICA *se prene, on pohiti k njoj pa ju silom poljubi u usta*: O, hoće, hoće, golubica.

LJUBICA *izvine se*: Ah, dragi gospodine doktore, branite me od toga strašnoga čovjeka.

ĐURO *metne šešir na stol*: Razumijem gospodično – to znači prozom: Strašni gospodine doktore, koji vas je bijes donio kad je ovaj dragi čovjek kraj mene – pardon da vas mutim, neću dugo!

VLATKO: A je li sve gotovo, dragi Đuro! –

ĐURO: Jest – kod notara sam bio – dispencijacija je radi oglasa u redu – priprave za vaš sutrašnji put u Mletke svršene – sve, sve!

VLATKO *primi ga za ruku*: Hvala ti, dragi brate! Ali...

LJUBICA: Al vi se odviše trudite!

ĐURO: Moram, moram, to je moja pokora! – Ja sam bio proti vam *advocatus diaboli* – pa smo vas ipak kanonizirali – za sveticu proglasili – rijedak slučaj – jer dan-danas je malo svetica! – Ah, molim vas drž'te Vlatka, podrežite mu malo ta pjesnička krila – nu pardon – šta sam rekao – kraj tako medenih kolača kao što vaše usnice (*pokloni se*) zaboravit će lepušati Romeo rajsku gibanicu – ambroziju, i nebeski bukovac nektar...

LJUBICA *smije se stidljivo*: Oprostite, ja se moram oblačit – sluškinja me čeka. – *Pokloni se, ode nalijevo*.

Prizor 10.

Đuro, Vlatko.

ĐURO: No – a gdje su drugi?

VLATKO: U drugom katu – Benčić ga je za naš stan uredio! – Al sad dragi Đuro, hvala ti na svem. – *Poljubi ga*. Al mi reci –

ĐURO *izvine se*: Šta? Šta – tomu očitovanju je i kašnje vremena! – Jesu li svi tu?

VLATKO: Svi – samo gospodična Ružićeva fali – al će skoro doći!

ĐURO *kao gromom ošinit*: Šta? – Ružićevu si pozvao – a tko ti je to rekao?

VLATKO: Ta, toj plemenitoj duši imam sve zahvalit.

ĐURO *lupne se u čelo*: O! *Za sebe*: Sve je propalo. –

VLATKO *u čudu*: Ali šta je?

ĐURO: Molim te ne pitaj! – Hodi odmah gore – pa se ne pokaži – pošlji slugu ovamo! – Jesi li čuo? – *Istura ga iz vrata*.

Prizor 11.

Đuro, *zatim* Sluga.

ĐURO: To je strašno! – Stara će dizati graju – pokvariti će sve – ne, ne, taj nesretni pjesnik!

SLUGA *uđe*: Zapovijedate, milostivi gospodine?

ĐURO *pokazujuć nalijevo*: U kojoj je sobi gospodična?

SLUGA: U četvrtoj! *Za sebe*: Šta pita?

ĐURO: Dobro! – Goste vodi sve u drugi kat – jesi li čuo? – Ovamo ne pusti nikoga – samo staru frajlicu – crvenu debelu – znaš – toj ništa ne odgovori – već ju dovedi ovamo! Sad idi. –

SLUGA *ode*.

Prizor 12.

Đuro, *zatim* Ljubica Ružićeva.

ĐURO: Da, tako – sad pomoz i Bože i vraže! *Čuje izvana viku*. A evo je! – *Srednja vrata se brzo otvore*, LJUBICA RUŽIĆEVA *uleti kao prije obučena, samo još ima šal*.

LJUBICA *ne vidi odmah ĐURE, dođe do sredine*: Gdje je, gdje taj lopov – ta varalica? – Da mu iskopam oči. *Hoće da ide prema lijevim vratima, ĐURO stane pred nju pa se smiješec pokloni. Ona se prene i pogleda ga ljuto*. A, vi ste ta zmija koja je onaj varalici otrovni svoj zub uzajmila! –

ĐURO *pokloni se*: Na službu, ja sam ta zmija, mila gospođice! –

LJUBICA *vikne*: O – al ću vam račune pomrsiti – o, ja ću vam pokazat – ja ću toj zmiji glavu smrviti – vi – vi lopovi!

ĐURO *hladno*: Što gospođice – moglo bi vam žao biti.

LJUBICA *podboči ruke, ljuto se smijući*: Ja – ja za svoje novce štitit – ja za tu lopovštinu štitit? – Ha, ha, ha – o – govorit ću pred svijetom – pred sudom – spravit ću vas u Lepoglavu!

ĐURO *odlučno i silno*: Štitit ćete – velim vam – il ćete gdje je vaše mjesto – među zločince u Petrinjsku ulicu.

LJUBICA *zapanjena*: Ja?

ĐURO: Da vi! – Čujte me! – Da, ja jesam ona otrovna zmija koja vas je baš u srce uštinula, ja – sâm. Vi ste meni svojim bezbožnim jezikom poštenje pred onom djevojkom okaljali koja mi je najmilija na svijetu, jer se nisam hotio podati vašoj gadnoj želji. Osvetio sam vam se ljuto, kao što ste me ljuto uvrijedili, zub za zub, oko za oko. Ja sam poslao kao vabilo svoga prijatelja u kuću, ja sam vam pisao ono lažno pismo, ja sam vas opsenjivao, ja sam vas uhvatio u onoj mreži koju ste mu vi raspinjali, al ja – ja sâm. On je čist, on je mislio da je vaš hinjeni uzlet za lijepe plemenite ideje istinski, da ga štujete kao majka, da ste mu zato priliku pružili da se sa svojom Ljubicom – ne s vami oženi. On to misli još i sad – zato vas je i danas pozvao.

Nu vaše sebično srce, vaša požudna krv pomutila vam je pamet – pa ste mislili da će taj plahi, mladi pjesnik grijati vašu iskipjelu dušu. To sam sve učinio ja – ja.

LJUBICA *bijesna*: O, đavolski đavole!

ĐURO: Da đavolski – al vi drugoga ne zaslužiste. Vam, koja će za pseto pedeset forinti dati, a radi četrdeset cijelu porodicu satrti, vam, koji iz krvnoga znoja ubožadi kujete zlato

da ga među lopove, ništarije i uhode rasipate, vam, koji ćete pakosnim smijehom trgnuti srce od srca, jer se je gnjila vaša krv za svim mladim svijetom polakomila – vam koji ne poznajete čuvstva poštenja, sreće obiteljske, Boga – vam koji ste si sama bogom – morao sam zarinut otrovni žalac do dna gadnoga srca – da vidite koliko da je crna, ružna i kužna vaša duša, da žarkim željezom segnem na onu grdnu ranu koja nam Zagreb otruje...

LJUBICA *tečajem govora ĐURINA sve ljuća, zgrče ruke, maše glavom, lupa nogom, zaleti se proti ĐURI: Gade – gade – zadavit ću te!*

ĐURO *drži pred nju smotak pisama.*

LJUBICA *prenuv se: Moja ruka! Hoće da mu istrigne pisma.*

ĐURO *digne pisma uvis, složi ruke natrag pa se pokloni: Ha, ha, ha, ha! Da, vaša ruka – i više, cijela historija vašega ludovanja – svi vaši škandali. – Il ćete štitit i ne praviti vike – il će ova pisma u feljton ovdašnjih novina.*

LJUBICA *trgne se kano da ju je guja ujela i spusti glavu.*

ĐURO *zapovijedajući: Vi ćete štitit o tom što se med vami i Vlatkom zbilo – novce ćete po smrti njegovu strica natrag dobiti; vi ćete danas u društvu ostati pa se lijepo i mirno vladati, vi ćete sutra na tri mjeseca u Beč putovat, vi ćete sad odmah ocu moje Milke pisati da su sve vaše laži klevete proti meni bile? – No – brzo?*

LJUBICA *otežuć konačno lupne nogom: Ne, ne, ne, ne!*

ĐURO *hladno: Dobro – vidit ćemo se dakle pred kaznenim sudom!*

LJUBICA *u čudu: Pred sudom?*

ĐURO: Da! – Vi ste zajedno s Grahovcem siromaškoj opančarici posudili dvadeset forinti, a ona je na dva mjeseca napisala mjenicu od četrdeset – to jest 600 forinti od sto na godinu – sa Grahovcem, koji je krivu mjenicu Lujinu natkrio. – Ja ću vas tužit – a vi ćete biti zatvoreni! A, na šta to?

LJUBICA *osorno: A tko će to dokazati?*

ĐURO: Ja, koji sam opančara liječio i vaš razgovor sa Grahovcem čuo – i Jelica.

LJUBICA *uništena: O!*

ĐURO: Hoćete li dakle?

LJUBICA *boreć se*: Ho-ću!

ĐURO *pokazujuć na stol*: Sjedite – pa pišite!

LJUBICA *dovlači se k stolu pa sjedne*: A šta?

Prizor 13.

Đuro, Ljubica Ružićeva, Benčić, Vlatko *kašnje*
Ljubica Benčićeva.

BENČIĆ *izvana vikne*: Ljubice, Ljubice, nisi jošte gotova?

LJUBICA *R. prene se*: A!

ĐURO *za sebe*: Dovraga! – LJUBICI RUŽIĆEVOJ: Pst, piš-
te: “Štovani gospodine!”

LJUBICA *R. ljutita piše*.

BENČIĆ *uđe*: A, vi tu – šta radite – a! Gospodična Ružiće-
va, sluga – *servus humillimus!* –

VLATKO *pohiti onamo*: O, draga gospodično!

ĐURO *stojec za Ružićinim stocem tiho* LJUBICI: Pozdra-
vite lijepo.

LJUBICA *R. sili se*: Službenica – zdravo gospodine Vlat-
ko! *Za sebe*: Kuga te ubila!

ĐURO: Oprostite, gospodična piše prešno pismo. LJUBICI
gledajuć u pismo: Pišite: “Sve što sam proti Đuri Radiću go-
vorila...”

BENČIĆ *ide s VLATKOM gledat na lijeva vrata*: Ljubice,
no!

LJUBICA BENČ: *izađe kao nevjesta obučena*: A evo me.
Ljubezno VLATKU: Je li dobro, a?

VLATKO: O, pravi anđeo! BENČIĆ *milo gleda kćer pa si ta-
re suze, pođe k njoj, poljubi ju u čelo*.

LJUBICA RUŽ. *kako mlada* LJUBICA *izađe, trgne se; za se-
be*: A, to je ona zmija.

ĐURO LJUBICI RUŽ. *nagnuv se, tiho*: To je prava Ljubica,
pište: “...govorila – jest kleveta i laž od mene...” –

LJUBICA RUŽ. *plane*: A! –

BENČIĆ i VLATKO: Šta je gospodični?

LJUBICA BENČIĆEVA VLATKU: Tko je to?

VLATKO *tiho*: Gospodična Ružićeva!

ĐURO *tiho LJUBICI RUŽ.*: Pište il... *Ona piše, glasno*: A, gospodična se ljuti na škandaloznu stvar. Ima u Zagrebu stara žena koja mladim ljudem pisma piše. – *LJUBICA RUŽ. se previja.*

BENČIĆ: Hm, toga vraga ima u Zagrebu više. –

ĐURO: U njih ljubav očituje! *Šapće LJUBICI RUŽ.*: Potpisat i adresu. *Ona najvećom mukom učini.* Al ta je pisma čovjek dobio pa će ih u novinah priopćiti, (*tiho LJUBICI RUŽ.*) ako se s mladom lijepo ne pozdravite.

BENČIĆ: Pravo joj je!

LJUBICA BENČ.: Ah, to je sramota od žene.

LJUBICA RUŽ. *svršila, baci pero, pruži pismo brzo ĐURI, za sebe*: Ah – zmije! – To je odviš!

ĐURO *glasno LJUBICI RUŽ.*: A hvala, svršili ste gospodično – odmah ću pismo otprovati. *Tiho LJUBICI RUŽ.*: Mladu pozdravit!

LJUBICA RUŽ. *najvećom mukom digne se i ide prema LJUBICI mladoj.*

ĐURO *predstavlja*: Gospodična Ružićeva!

VLATKO *tiho svojoj nevjesti*: Naša dobročiniteljica.

ĐURO *predstavlja*: Gospodična Ljubica Benčićeva. *Tiho staroj LJUBICI*: Pozdravite ju!

BENČIĆ: *Per amorem dei*, hajd'mo – vrijeme je! *Međutim je teško došla starija LJUBICA do mlade.*

LJUBICA *starija za sebe*: O – paklene muke! *Poljubi mladu u čelo.* Sretni bili! *Jedva se drži do naslonjača pa padne u naslonjač – od muke.* A!

SVI *izim ĐURE*: Šta joj je zaboga?

ĐURO *ide staroj tobož pitati žilu*: Ništa – odmah – gospodična je nervozna. – *Tiho LJUBICI*: Nikakva škandala! *Glasno*: Tolika radost joj je razigrala živce, idite samo. *Drugim*: Čašu hladne limonade – pa je sve dobro!

BENČIĆ: Hajdmo uime Božje! *Ide, za njim LJUBICA mlada, ljubezno se privinuvši VLATKU.*

ĐURO pružeci staroj LJUBICI ruku kad su drugi kod vrata: Izvolite gospodično! Ona se usteže, on ju oštro pogleda, ona se mekanično digne, dade mu ruku i nagnutom glavom jedva š njim ide.

ĐURO vodeć ju i odlazeć, drugim: Evo nas! Prema općinstvu: No, je l' dobra moja medicina od pune kese, a prazna srca. Odlaze.

Zastor se spusti.

Ljubica, 1866.